

Maria Hiltunen

PAIKAN PERINTEITÄ KUNNIOITTAVA PIHASUUNNITELMA

Huvila Hietasaarella

PAIKAN PERINTEITÄ KUNNIOITTAVA PIHASUUNNITELMA

Huvila Hietasaarella

Maria Hiltunen
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma, vihersuunnittelun suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Maria Hiltunen

Opinnäytetyön nimi: Paikan perinteitä kunnioittava pihasuunnitelma

Työn ohjaaja(t): Piritta Kivimäki ja Pirjo Siipola

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: syksy 2014

Sivumäärä: 46 + 3 liitesivua

Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnittelukohteen kehittäminen perinne- ja kulttuuripihaksi paikan perinteistä luonnetta kunnioittaen. Työssä perehdyttiin perinnepihojen syntyyn ja suunnitteluun.

Tietoa suunnittelukohteen nykytilasta on kerätty paikan päällä maastokäynneillä. Tietoa alueen historiasta on kerätty ilmakuvista ja Oulun kaupungin teknisen keskuksen teettämästä rakennushistoriaselvityksestä Hietasaaren alueelta. Historia-aineistoa on saatu myös tutkimalla Hietasaaren huvila-alueen syntyä. Tietoa perinnepihojen tyypillisestä kasvillisuudesta ja suunnittelusta saatiin aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi sekä talon asukkaita että julkista kulttuuritoimintaa palveleva pihasuunnitelma. Tämä suunnitelma näyttää esimerkin siitä, miten julkinen kulttuuritoiminta voidaan sulauttaa osaksi yksityispihaa. Suunnitelman ratkaisut ja käytettävät kasvit valikoituivat perinnepihan ehtojen mukaan.

Asiasanat: perinnepiha, perinnemaisema, kulttuurimaisema, luonnonmaisema, perinnekasvit, maatiaiskasvit, maatiaislajikkeet

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree Program in Landscape Design, Option of Landscape Design

Author: Maria Hiltunen

Title of thesis: Residential landscape design which is created regarding the heritage of design area

Supervisor(s): Piritta Kivimäki and Pirjo Siipola

Term and year when the thesis was submitted: autumn 2014

Number of pages: 46 + 3 attachment pages

The objective of this thesis was to develop the design area with its own terms that respect the style of heritage and cultural landscapes. In the work, focus was set on creation and planning of heritage landscapes.

Data from the design area's current status has been collected by performing field analyses. Data from the area's history has been collected from aerial views and the building history report around the area of Hietasaari made by the Technical Center of Oulu. In addition the birth of Hietasaari villa area has been studied. Information of typical flora and planning of heritage landscapes was collected by studying on literature covering the subject.

As a result of the thesis, a residential landscape design was created which serves the residents of the house and public cultural activities as well. This design gives an example of how public cultural activities can be blended with a private area that respects the terms of a heritage landscape.

Keywords: Heritage landscape, cultural landscape, rural landscape, heritage flora

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	3
ABSTRACT	4
SISÄLLYS	5
1 JOHDANTO	6
2 AINEISTO JA MENETELMÄT	7
3 PERINNEPIHAT JA NIIDEN SUUNNITTELU	8
3.1 Perinnepihojen kasvillisuus	8
3.2 Perinnepihojen suunnittelu.....	10
4 SUUNNITTELUALUEEN KUVAUS.....	11
4.1 Hietasaaren huvila-alueen kehittyminen	12
4.2 Hietasaaren maaperä ja kasvillisuus	12
4.3 Suunnittelukohteen nykytila	13
5 PIHASUUNNITELMAN RATKAISUT	25
5.1 Olemassa olevat istutukset	25
5.2 Pihatie ja sen kukkaistutukset	27
5.3 Kunnostussuunnitelma pihakedon ja niityn perustamiseksi.....	28
5.4 Hyötypuutarha	30
5.5 Perunakellarin maisemointiehdotus	35
5.6 Kulttuuripihan rakentamisidea	37
6 POHDINTA	38
LÄHTEET	41
LIITTEET.....	46

1 JOHDANTO

Suunnittelukohteena on vanha piha Hietasaaren huvila-alueella, joka sijaitsee noin neljän kilometrin päässä Oulun keskustasta. Tontilla on 1920 – luvulla rakennetut asuin- ja piharakennus. Pihatien laidassa on vanha perunakellari. Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnittelukohteen kehittäminen paikan perinteitä kunnioittaen toimivaksi perinne- ja kulttuuripihaksi.

Opinnäytetyössä perehdyttiin perinnepihojen syntyyn ja suunnitteluun, sekä perinnepihojen ominaisuuksiin ja tyyppisiin kasveihin. Lisäksi suunnittelualueeseen perehdyttiin Hietasaaren huvilakulttuurin kautta. Suunnittelun yksi tavoite oli sulauttaa kulttuuritoiminta osaksi yksityispihaa, jonka vuoksi tulevat ratkaisut sovitettiin kahden käyttäjäryhmän tarpeisiin.

Tietoperustaa on kerätty aihetta käsittelevistä sähköisistä julkaisuista ja eri aikakausien kirjoista. Suunnittelukohteen nykytila ja kehittämiskohteet arvioitiin paikan päällä tehtävillä maastokäynneillä. Opinnäytetyön ohjausryhmään kuuluivat Piritta Kivimäki ja Pirjo Siipola Oulun ammattikorkeakoulusta.

Työssä käytettyjä keskeisiä käsitteitä ovat perinnepiha, perinnekasvillisuus ja kulttuurimaisema. Perinnepihan perinnekasvillisuus kuuluu yhtenä osa-alueena perinnepihoihin. Perinnepiha on osa laajempaa perinnemaisemaa. Perinnemaisema tarkoittaa kulttuurimaisemaa, joka jaetaan perinnebiotooppeihin ja rakennettuun perinnemaisemaan. Kulttuurimaisemassa näkyy ihmisen vaikutus, kuten peltoviljely, karjanhoito ja asutus. Perinnebiotoopilla tarkoitetaan perinteisen maatalouden muovaamaa luontotyyppiä, joita ovat esimerkiksi ketoniitty, niitty tai hakamaa. (Hämeenlinnan kaupunki 2014, hakupäivä 5.11.2014.) Perinnebiotooppien kasvilajisto voi olla runsasta ja niiltä voi löytyä arvokkaita tai uhanalaisia kasveja (Ympäristöhallinto 2014, hakupäivä 5.11.2014). Rakennettu perinnemaisema koostuu kulttuurimaiseman arvokkaista historiallisista rakennuksista lähiympäristöineen, sekä muun muassa puutarhakulttuurin ja asuinpaikkojen synnyttämistä maisemista (Helsingin yliopisto 2014, hakupäivä 5.11.2014).

Opinnäytetyössä käsitellään perinnepihojen keskeisimpiä suunnitteluperiaatteita. Aihe on tärkeä, sillä suunnittelulla vaikutetaan oleellisesti perinnepihojen arvokkaan luonteen säilymiseen. Perinnepihojen vanhat kasvikkannat ovat kulttuurihistoriallisia aarteita, joiden pohjalta pihoja aletaan suunnitella

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Perinnepihojen synnystä ja suunnittelusta sekä perinnepihojen kasvillisuudesta kerättiin tietoa aihetta käsittelevistä eri aikakausien kirjoista. Tietoa suunnittelukohteen historiasta on saatu ilmakuviista ja sähköisestä julkaisusta, joka on Oulun kaupungin teknisen keskuksen teettämä rakennushistoriaselvitys Hietasaaren alueelta vuodelta 2010 (Palviainen & Salo 2010, hakupäivä 7.11.2012).

Suunnittelukohteessa käytiin maastoinventoinneilla syksyllä 2012 ja keväällä 2013. Inventoinneilla selvitettiin suunnittelualueen lähtötilanne ja olemassa oleva kasvillisuus. Inventointien yhteydessä mitattiin piharakennuksen ja asuinrakennuksen välinen matka ja pihatien leveys. Aluetta valokuvattiin syksyllä 2012 ja kesällä 2013. Kesällä 2013 suoritettiin pieniä pihan kunnostus- ja hoitotöitä suunnittelukohteessa. Kunnostus- ja hoitotöiden pohjalta tehtiin kunnostussuunnitelma pihakedon perustamiseksi.

Suunnitelmakuvat piirrettiin AutoCAD – suunnitteluohjelman avulla. Suunnittelupohjana käytettiin Oulun Kaupungilta saatua asemakaavakarttaa, joka oli dwg-tiedostona. Havainnollistavat kuvat piirrettiin käsin valokuvia apuna käyttäen.

3 PERINNEPIHAT JA NIIDEN SUUNNITTELU

3.1 Perinnepihojen kasvillisuus

Vanhat kulttuurimaisemat ovat syntyneet, kun ihminen on alkanut kaataa metsää, perustanut siihen pellon ja antanut karjan laidunmaa metsien reunoilla. Perinteiset puutarhat ovat syntyneet kulttuurimaisemien sisälle. Tällöin puutarha on osa viljelymaisemaa tai rakennettua kaupunkiympäristöä. (Tolvanen 2005, 14.)

Entisaikojen puutarhakasvatuksen aikaan pihalla kasvatettiin erilaisia rohtokasveja, juureksia, vihanneksia ja marjapensaita. Nykyinen puutarha on pitkän ajan kehityksen tulosta. Puutarhat ovat aikoinaan olleet pitkään pieniä hyötykasvipenkkejä ennen kuin suuremmat hyötypuutarhat yleistyivät. (Alanko & Kahila 2005, 9 – 10.)

Kehityksen hitaaseen kulkuun on vaikuttanut oleellisesti se että, hyötykasvien viljely oli suositumpaa kuin koristekasvien viljely. Koristepuutarhoja esiintyi lähinnä kartanoiden, pappiloiden ja porvariskotien pihamailla. (Salo & Salo 2007, 9 – 10.) Yksityispihoilla kasvatettiin pitkään pelkästään hyötykasveja ennen kuin yksivuotisilla kesäkukilla ja perennaistutuksilla koristellut puutarhat yleistyivät (Alanko & Kahila 2005, 99,162).

Euroopasta tulevia puutarhakasveja sopeutettiin kylmään ilmastoomme. Kun kasvit pääsivät risteytymään toistensa kanssa, seurauksena syntyi uusia perennakantoja. (Tolvanen 2005,11.) Pihaan tuotiin kasveja myös lähialueen luonnosta, kuten metsistä, kedoilta ja niityiltä (Salo & Salo 2007, 8).

Maanviljelyn ja puutarhan hoidon seurauksena vanhojen pihapiirien maaperä muuttui rehevämmäksi viljelyominaisuuksiltaan. Viljellyt maat ovat yleensä multaisempia ja ne sisältävät enemmän ravinteita, kuten typpeä ja fosforia, joita luonnontilaisella kangasmaalla on vähemmän. (Alanko & Kahila 2005, 13 - 14.)

Nykyiset vahvat perennat kehittyivät, kun kasvit pääsivät kasvamaan viljavassa maassa alkuperäistä tarkoitusta suuremmiksi. Suuremman koon vuoksi niitä alettiin kasvattaa koristetarkoitukseen. (Tolvanen 2005,11.)

Perinnepihojen perennoiksi kutsutaan näitä vanhoja perennakantoja, jotka ovat vuosien saatossa kehittyneet ja sopeutuneet elämään ilmastossamme. Kestävyytensä vuoksi alkuperäistä kantaa on siirretty perinteen tavoin pihasta pihaan. (Tolvanen 2005,11.)

Vanhoja perinneperennoja on jalostamattomina luonnonperennoina tai vähän jalostettuina lajikkeina (Alanko & Kahila 2005, 100). Lehtomaisella kankaalla kasvaa luonnonperennoista muun muassa lehtoakileijaa (*Aquilegia vulgaris*), kieloa (*Convallaria majalis*), taponlehteä (*Asarum europaeum*) ja varjoliljaa (*Lilium martagon*). Muita luonnonkasveja ovat humala (*Humulus lupulus*), ketoneilikka (*Dianthus deltoides*), kissankello (*Campanula rotundifolia*), kyläkurjenpolvi (*Geranium pratense*), päivänkakkara (*Leucanthemum vulgare*) ja valkovuokko (*Anemone nemorosa*). (Alanko, Koivunen, Regårdh & Saario 2009, 181 – 223.)

Perinnekasveja on yksivuotisten ja monivuotisten perennojen ohella myös puuvartisia puita ja pensaita. Perinteisimpiä näistä ovat hedelmäpuut ja marjapensaat. (Salo & Salo. 2007, 8, 167.) Hedelmäpuiden kasvattaminen oli aluksi kuitenkin vaikeaa, koska ulkomailta tuodut taimet paleltuivat. Hedelmäpuut yleistyivät kunnolla vasta 1800 – luvulla Venäjän puutarhakulttuurin nousun myötä, jolloin hedelmäpuita alettiin viljellä aateliskartanoiden lisäksi myös talonpoikaistalojen pihapiireissä ja rahvaan asumusten keskellä. (Alanko ym. 2009, 367 – 368.)

Pihoille istutettiin myös luonnonvaraisia puita, joita haettiin lähialueen luonnosta. Perinteisiä lehtipuita ovat esimerkiksi koivu (*Betula*), leppä (*Alnus*), pihlaja (*Sorbus*), tuomi (*Prunus*) ja haapa (*Populus*). (Alanko ym. 2009, 120.)

Koristepensaita istutettiin vapaaksi kasvaviksi aidanteiksi esimerkiksi näkö- ja tuulensuojaksi (Alanko ym. 2009, 146). Perinteisiä koristepensasaidanteita muodostivat syreenit (*Syringa*), orapihlajat (*Crataegus*) ja siperianhernepensaat (*Caragana arborescens*). Näiden ja marjapensaiden lisäksi puutarhaan istutettiin myös pensasangervoja (*Spiraea*) ja ruusuja (*Rosa*). (Salo & Salo 2007, 8, 169.) Ruusut olivat, ja ovat vieläkin, vahvoja pensasruusuja. Pensasruusuista suosituin on vielä nykyäänkin juhannusruusu (*Rosa Pimpinellifolia 'Plena'*). Pihoihin saatettiin siirtää myös luonnosta villiruusuja, joiden kukinta oli vaatimattomampaa. (Alanko ym. 2009, 150.)

Parhaimmat marja- ja koristepensaslajikkeet ovat saaneet FinE – tunnuksen, joka kertoo kasvin olevan kaunis kotimainen valiotaimi ja sopeutunut kylmään ilmastoomme. FinE – tunnus on Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) omistama tavaramerkki. Lyhenne FinE tulee sanoista Finnish Elite. (Alanko & Kahila 2005, 48, 52 – 53.)

3.2 Perinnepihojen suunnittelu

Perinnepihaan ei välttämättä kuulu tasainen ja edustava nurmikko, eikä erikoisen muotoiset tai väriset puut ja pensaat. Perinnepihan tyypilliseen ilmeeseen kuuluvat huolettomat kukkaniityt, pihakedot, luonnollisesti kasvavat pensaat ja perennaistutukset, sekä pihapiirejä rajaavat ja tuulensuojana toimivat kotimaiset puurivit. (Alanko & Kahila 2005, 16 – 17, 173.)

Vanha puutarha saattaa sijaita koskemattoman luonnon ympäristössä tai osana kulttuurimaisemaa, jonka piirteitä ovat muun muassa maanviljely ja karjanlaidunnus. (Tolvanen 2005, 14.) Vanha puutarha voi olla myös osa kokonaisuutta, kuten tässä tapauksessa vanhaa huvila-aluetta.

Suurella tontilla voi olla esimerkiksi vanhaa peltoa kiviröykkiöineen, lehtoniitty tai luonnonvaraista metsää. Olemassa olevan nurmikon tai niityn kasvikanta voi olla runsasta. Pihamaalta saattaa löytää myös vanhojen ulkomailta tuotujen koristekasvien kestäviä perennakantoja. (Alanko & Kahila 2005, 13 - 14.) Nämä vanhat kasvikannat ovat perinnepihojen kulttuurihistoriallisia aarteita, joiden pohjalta pihvoja aletaan suunnitella (Salo & Salo 2007, 7).

Perinnepihojen suunnittelussa huomioidaan alueen olemassa olevat yksityiskohdat osaksi laajempaa kokonaisuutta. Pihan toiminnot jäsenellään esimerkiksi niin, että tulevat perennaryhmät, ruusutarha ja hyötypuutarha sijoittuvat vanhalle viljelymaalle. Metsäisemmille alueille sopii esimerkiksi villi puutarha, jota koristavat sille tyypilliset kasvit. (Tolvanen 2005, 14.)

Pihan oleskelupaikaksi tarkoitettu alue voidaan perustaa nurmen sijasta pihakedoksi. Pihakedon siementäminen voi viedä useita vuosia, mutta sen hoitaminen voi tulla edullisemmaksi ja helpommaksi kuin nurmen hoitaminen. Pihaketo perustetaan sille pihanosalalle, jolla oleskellaan ja joka joutuu tallottavaksi. Tallatuilla pihamailla menestyvät matalana pysyvät kasvilajit, kuten kylänurmikka (*Poa annua*), valkoapila (*Trifolium repens*), ketohanhikki (*Potentilla anserina*), piharatamo (*Plantago major*) ja pihatatar (*Polygonum aviculare*). (Alanko & Kahila 2005, 173 – 174.)

Perinnepihan suunnittelussa huomioidaan ympäröivän luonnon lisäksi myös kasvupaikkojen olosuhteet. Istutussuunnitelmissa suositaan pohjoiseen ilmastoomme sopeutuneita kestäviä perinne- ja luonnonkasvilajikkeita. (Tolvanen 2005, 16.)

4 SUUNNITTELUALUEEN KUVAUS

Suunnittelukohte sijaitsee Oulun Hietasaarella, noin neljän kilometrin päässä Oulun keskustasta (Kuvio 1). Kohde sijoittuu Mustasalmen pohjoispuolelle entiselle luonnonkauniille Hietasaaren huvila-alueelle (Kurttila & Korkiakoski 2013, hakupäivä 18.11.2014, 4). Hietasaaren alueelle on ominaista alueen vehmas puusto, runsaat puutarhat ja sorapintaiset tiet (Museovirasto 2009, hakupäivä 5.11.2014). Alueelta on näkymät läheisille palstaviljelyalueille ja Holstinpuistoon.

Huvila-alue on kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue (Palviainen & Salo 2010, hakupäivä 7.11.2012). Se on luokiteltu vuonna 2009 valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin Oulussa (Oulun kaupungin suojelutyöryhmä 2013, hakupäivä 7.11.2014). Mustasalmen pohjoisen puoleinen huvila-alue on maisemahistorian, toiminnan ja maisemakuvan kannalta merkittävä alue (Kurttila & Korkiakoski 2013, hakupäivä 18.11.2014, 11).

KUVIO 1. Suunnittelualue sijaitsee Hietasaarella (Ouka.kartta.fi 14.11.2014)

4.1 Hietasaaren huvila-alueen kehittyminen

1854 tehdyn uuden tonttijaon seurauksena ”kaupunki ryhtyi 1850-luvulta lähtien vuokraamaan huvilatontteja kaupunkilaisille” (Oulun kaupungin keskusvirasto/Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä 1999, hakupäivä 5.11.2014, 13). Tontit luovutettiin vain niille, jotka harjoittivat kauppaa kaupungissa. Tämän säännön määräsi 1955 tehty vuokrajohtosääntö. Hieman myöhemmin Mustasalmen joutomaana olleet rantamaat palstoitettiin ja vuokrattiin huvilatonteiksi. (Oulun kaupungin keskusvirasto/Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä 1999, hakupäivä 5.11.2014, 13)

Kesähuviloita rakennettiin 1800 – luvun lopulta 1900 – luvun alkuun (Museovirasto 2009, hakupäivä 5.11.2014). Huviloiden omistus oli alkujaan pelkästään rikkaiden porvareiden (Pohjamo 2003, hakupäivä 5.11.2014, 94), kunnes 1800 – luvun lopulla Hietasaaren Mustasaaren puoleisille rannoille syntyi nuorempi huvilayhdyskunta, jonka kesävieraita olivat käsityöläiset, virkamiehet ja kauppiaat. Tämän jälkeen myös talviasuttavia rakennuksia alettiin rakentaa 1920 – 1930 – luvuilla. (Museovirasto 2009, hakupäivä 5.11.2014.)

Huviloiden käyttötarkoitusten muutoksiin vaikuttivat luultavasti kesänviettopojen muuttuminen, Toppilansaaren alueen teollistuminen ja sataman kasvu. Huviloita jäi tyhjilleen ja rapistui, tai niitä muutettiin tarpeen mukaan konttoreiksi. Suurin osa huviloista muutettiin ympärivuotisiksi asunnoiksi. Rakennuksissa saattoi majoittua useampia perheitä. (Pohjamo 2003, hakupäivä 5.11.2014, 94.)

Myöhemmin 1900 – luvun alussa kaupunki otti alueet omistukseensa ja Hietasaaresta kehittyi kaupunkilaisten oma olohuone ja virkistysalue (Museovirasto 2009, hakupäivä 5.11.2014). Oulun kaupungin julkaisussa mainitaan että ”juhannusyötä valvomaan sinne meni melkein koko kaupungin väki” (1999, hakupäivä 5.11.2014, 13).

4.2 Hietasaaren maaperä ja kasvillisuus

Hietasaaren alue koostuu kolmesta suistoalueen edustalla olevasta saaresta, joita ovat Toppilansaari, Mustasaari ja Hietasaari. Lähes umpeenkasvanut Holstinsalmi kulkee Toppilansaaren ja Mustasaaren välissä. Mutkitteleva matala Mustasalmi erottaa Mustasaaren ja Hietasaaren toisistaan. Alueen maaperä on entiselle merenpohjalle tyypillisen hienojakoista

siltistä hiekkaa ja silttiä. Pintakerrokset ovat savisia. (Kurttila & Korkiakoski 2013, hakupäivä 18.11.2014,1 – 2.)

Hietasaaren alueella näkyy voimakkaasti kulttuurivaikutus. ”Huvila-asutus, viljely, vapaa-ajan aktiviteetit ja liikenne ovat muokanneet ympäristöä” (Kurttila & Korkiakoski 2013, hakupäivä 18.11.2014, 2). Alueen luonnosta tavataan viljelykasvien jääntietä. Alueella on kulttuurivaikutteisia rantalehtoja ja puolukka- mustikkatyypin (VMT I.) tuoreita kankaita. (Kurttila & Korkiakoski 2013, hakupäivä 18.11.2014, 12.)

Kulttuurivaikutteisuus näkyy muun muassa koiranputken, nokkosen, vadelman ja pihlaja-angervon valloittamina kasvustoina. Hietasaaren alueen metsissä kasvaa yleisesti myös sembramäntyä (*Pinus cembra*). Metsissä kasvaa viljelykarkulaisten lisäksi muun muassa metsätähteä (*Trientalis europaea*), metsäimarretta (*Symnocarpium dryopteris*), metsäalvejuurta (*Sryopteris carthusiana*), puolukkaa (*Vaccinium vitis-idaea*) ja oravanmarjaa (*Maianthemum bifolium*), sekä paikoitellen kurjenpolvea (*Geranium*) ja käenkaalta (*Oxalis acetosella*). (Kurttila & Korkiakoski 2013, hakupäivä 18.11.2014, 12.)

Kurttila & Korkiakoski viittaavat Karvosen suulliseen tietoon siitä, että Mustasalmen eteläpuolella on luonnonsuojeluyhdistyksen hoitamia niittyjä. Niityillä kasvaa niittyleinikkiä (*Ranunculus acris*), kissankelloa (*Campanula rotundifolia*), kultapiiskua (*Solidago virgaurea*), mesimarjaa (*Rudus arcticus*), puna-apilaa (*Trifolium pratense*) ja hiirenvirnaa (*Vicia cracca*). (2013, hakupäivä 18.11.2014, 13.)

4.3 Suunnittelukohteen nykytila

Tontilla on 1920 – luvulla rakennettu asuinrakennus ja siihen liittyvä piharakennus. Näiden lisäksi pihatien laidassa on vanha perunakellari. Rakennuksia reunustaa noin metrin levyinen nurmikaistale (Kuviot 2 – 3).

Vaikka kohde sijaitsee entisellä Hietasaaren huvila-alueella, asuintaloa ei ole tiettävästi pidetty huvilana. Talossa on asunut tavallinen työläisperhe. Rakennushistoriaselvityksen mukaan talon on suunnitellut henkilö sukunimeltään Tjäder. Suunnittelijan etunimestä ei ole tietoa. Vuonna 1929 taloa on asuttanut Johannes Järvitalo. Vuonna 1978 Oulun kaupunki osti rakennukset ja sen jälkeen vuokrasi niitä. Viimeinen vuokralainen, Rauni Mustonen, asui talossa vuosina 1990 –

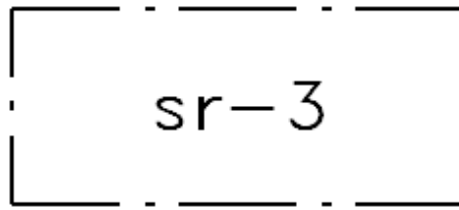
2010. (Palviainen & Salo 2010, hakupäivä 7.11.2012.) Talon nykyiset omistajat ovat perinteitä vaalien kunnostaneet talon ja piharakennuksen. Piharakennukseen on tehty taidegalleria.

KUVIO 2. Pihatie syksyllä 2012 (Maria Hiltunen 27.10.2012)

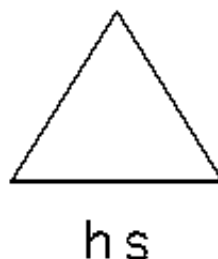
KUVIO 3. Perunakellari syksyllä 2012 (Maria Hiltunen 27.10.2012)

KUVIO 4. Suojelumerkintä (Oulun Kaupunki 13.3.2013)

Asemakaavan mukaan asuinrakennuksella on sr-3 suojelumerkintä (Kuvio 4). Merkinnän tarkoituksena on suojella rakennuksen arvokasta rakennustaiteellista, kulttuurihistoriallista ja kaupunkikuvallista luonnetta. Kaikessa rakennukseen kohdistuvissa korjaus- ja muutostöissä sekä lisä- ja uudisrakentamisessa tulee huolehtia, että edellä mainitut arvot säilyvät. Suojelumerkinnät sr-1 ja sr-2 estävät rakennuksen purkamisen ilman pakottavaa syytä. Sr-3 merkinnässä tällaista kohtaa ei ole. Merkintä ohjaa sen sijaan, että rakennus pitää pyrkiä säilyttämään. (Oulun kaupungin tekninen keskus 2011, 58.)

Tontti on kooltaan 3500 m² ja se on saanut hs-merkinnän, jonka tarkoituksena on ohjata alueella tehtäviä uudisrakentamiseen ja peruskorjaamiseen liittyviä toimia (Kuvio 5). Merkintä ohjaa myös pihalla tehtäviä toimenpiteitä siten, että alueen luonnonarvot sekä kulttuuriympäristön omaleimainen huvilamiljöö otetaan huomioon. Uudisrakennukset sijoitetaan niin, että ne muodostavat pihapiirin. (Oulun kaupungin tekninen keskus 2011, 119.)

KUVIO 5. Rakentamista ohjaava merkintä (Oulun Kaupunki 13.3.2013)

KUVIO 6. Näkymä etupihalle pihatien suunnasta syksyllä 2012 (Maria Hiltunen 27.10.2012)

KUVIO 7. Etupiha pohjoisen suunnasta katsottuna (Maria Hiltunen 27.10.2012)

Pihatien laidassa kasvaa vanhoja herukkapensaita (*Ribes*) ja ruusuja (*Rosa*). Etupihalla rakennusten vieressä kasvaa yksittäisiä ruusupensaita. Pihalta on poistettu huonokuntoiset puut kesällä 2012 ja nykyiset alueella olevat puut säilytetään. Tonttia rajaavat osittain korkeat kuuset ja osittain tiheästi kasvavat lehtipuut. Näiden lisäksi pihalla on istutettuja pitkäsi kasvaneita sembramäntyjä (*Pinus cembra*) (Kuviot 2 ja 6 – 9).

KUVIO 8. Piharakennuksen takaosa (Maria Hiltunen 27.10.2012)

KUVIO 9. Villiintynyttä vadelmaa piharakennuksen takana (Maria Hiltunen 27.10.2012)

Tontin entiset peltomaat ovat suurimmaksi osaksi heinäkasvien (*Poaceae*) ja pitkien rikkakasvien sekä paksujen puiden vesojen kuten pajun (*Salix*), lepän (*Alnus*) ja koivun (*Betula*) vesojen valtaamia. Piharakennuksen takaosa on villivadelman (*Rubus*) valtaamaa epätasaista peltomaata. Vuonna 1992 otetun valokuvan perusteella on pääteltävissä, että vanhaa peltoa on hoidettu ja käytetty vielä vuonna 1992 (Kuvio 10). Vuodelta 2010 otetuissa valokuviissa on nähtävissä, että peltomaiden rikkakasvit ovat päässeet kasvamaan vapaasti hoidon loputtua (Kuviot 11 – 12).

KUVIO 10. Vanha pelto vuonna 1992 (Kovalainen 1992)

KUVIO 11. Vanha pelto vuonna 2010 (Palviainen & Salo 2010)

KUVIO 12. Piharakennuksen takaosa vuonna 2010 (Palviainen & Salo 2010)

Syksyllä 2012 pihatie ja etupiha olivat työkoneen mylläyksen jäljiltä epätasaisia ja vettä kerääviä painanteita täynnä. Keväällä näille paikoille oli tuotu paljon soraa, mutta kantavia alusrakenteita ei savipitoiseen maahan ollut tehty (Kuvio 15). Vuonna 2010 otettujen valokuvien perusteella talolle johtava pihatie on ollut perinnepihalle tyypillisesti kauniisti keskeltä ruohottunut. Etupiha on ollut osittain sorapintainen ja osittain ketonurmen peittämä (Kuviot 13 – 14).

KUVIO 13. Vanha pihatie vuonna 2010 (Palviainen & Salo 2010)

KUVIO 14. Piharakennuksen julkisivu vuonna 2010 (Palviainen & Salo 2010)

KUVIO 15. Pihatie, ruusut ja vanha perennapenkki (Maria Hiltunen 14.6.2013)

Ilmakuvan perusteella voidaan päätellä, että talon aikaisempi asukas on pitänyt pihallaan veneiden korjaustyöpajaa, jonka vuoksi tämä osa pihasta voi olla kyseisen toiminnan saastuttamaa. Mahdollisesti saastunut alue on siinä, missä valokuva on otettu (Kuvio 8). Tätä osaa pihasta ei suositella hyötykasvien viljelyyn ilman maa-analyysiä, ja sen perusteella tehtäviä muutoksia kasvualustaan. Korjaustyöpajan paikka on merkitty ilmakuvaan punaisella viivalla. (Kuvio 16). Vuoden 2010 valokuvasta on nähtävissä veneiden korjaustyöpajan yhteydessä olevan vajan ulkonäkö. Vaja on nykyisin purettu (Kuvio 17).

KUVIO 16. Venevajan paikka (Bing -hakukoneen karttapalvelu 21.4.2014)

KUVIO 17. Vajan ulkonäkö vuonna 2010 (Palviainen & Salo 2010)

Pihatien varresta heinäkasvien (*Poaceae*) seasta paljastui vanha perennapenkki. Perennapenkki sijoittuu ruusujen ja herukoiden viereen lähemmäs etupihaa. Vanhassa perennapenkissä kasvaa kielo (*Convallaria*), kurjenmiekkää (*Iris*), ritarinkannusta (*Delphinium*), poimulehteä (*Alchemilla*), minttua (*Mentha*), akileijaa (*Aquilegia*), villiintynyttä vadelmaa (*Rubus*) ja mustaherukkaa (*Ribes*) (Kuviot 18 – 20).

KUVIO 18. Kieloja heinien seassa (Maria Hiltunen 14.6.2013)

KUVIO 19. Vanha herukkapensas (Maria Hiltunen 14.6.2013)

KUVIO 20. Minttua kasvaa sisääntulotien varressa (Maria Hiltunen 14.6.2013)

KUVIO 21. Pihatien toinen puoli asuinrakennuksen takana (Maria Hiltunen 27.10.2012)

Pihatien toisella puolella, ruusuja vastapäätä, kasvaa korkeaa tatarta (*Aconogonon*) kolmena ryhmänä, sekä siellä täällä heinäkasvien seassa vuorenkilpeä (*Bergenia*). Näiden lisäksi alueella kasvaa sekalainen joukko erikorkuisia pensaita ja puita, kuten syreeniä (*syringa*), pajua (*Salix*), ruusuja (*Rosa*), angervoa (*Spiraea*) ja herukkaa (*Ribes*). Puurivin toisella puolella on matala oja, joka kulkee myös asuinrakennuksen seinustan vieressä pohjoisella puolella. Ojan vieressä parin metrin päässä kasvaa tiheä pajurivi (Kuvio 21).

5 PIHASUUNNITELMAN RATKAISUT

Opinnäytetyön tuloksena syntyi sekä talon asukkaita että julkista kulttuuritoimintaa palveleva pihasuunnitelma (Liite 1). Pihasuunnitelman avulla suunnittelukohtetta voidaan kehittää eläväksi kulttuuriympäristöksi perinnepihan ehdoilla. Pihan vahvoja elementtejä ovat luonnonmukaiset suunnitelman ratkaisut sekä käytettävien kasvien maatiaislajikkeet. Tuleva kulttuuritoiminta on huomioitu osana pihan toimintoja. Pihasuunnitelman liitteeksi koottiin kunnostamiseen, rakentamiseen ja kasvillisuuden hoitoon liittyviä ohjeita, sekä suunnitelma pihan rakentamisjärjestykseksi (Liitteet 2 – 3). Lisäksi opinnäytetyöhön sisällytettiin ideat perunakellarin maisemoinnista ja kulttuuripihan rakentamisesta (Luvut 5.5 & 5.6).

Suunnitelman ratkaisuissa on pohdittu kahden eri käyttäjäryhmän tarpeita. Talon asukkaiden oma piha on erotettu kulttuuripiha – nimellä kulkevasta kokonaisuudesta. Talon asukkaiden oma hyötypiha on olohuone, joka rakentuu sitä mukaa kuin tarvetta on. Luonnon oma olohuone on tila, jossa voi puuhailia rauhassa ja viettää aikaa perheen kanssa. Kulttuuripiha taidegallerioineen on kokonaisuus, jossa on tilaa monipuoliselle julkiselle kulttuuritoiminnalle aina kulttuuripiknikeistä pieniin konsertteihin.

5.1 Olemassa olevat istutukset

Talon takana pihatien varressa syreenin (*Syringa*) ja pihlajan (*Sorbus*) alla kasvaa herukkaa (*Ribes*) ja angervoja (*Spiraea*). Osa pensaista kasvaa puiden runkojen juurella, jonka vuoksi ne poistetaan. Samalla puiden vanhimpia puunrunkoja ja oksia poistetaan. Harvennus tehdään niin, että näkösuoja tielle säilytetään. Sisääntulotien varressa kasvaa kolme kookasta tatarta (*Aconogonon*). Tatarien vieressä kasvaa myös vuorenkilpeä (*Bergenia*). Tatareista ja vuorenkilvistä tehdään selkeä ryhmä. Yksi tatar siirretään lähemmäksi toisia tatareita ja vuorenkilpiä.

Pihatien varressa olevassa ruusupenkissä (*Rosa*) kasvaa herukoita, joista huonokuntoiset poistetaan. Lisäksi ruusujen joukossa ja niiden vieressä heinäkasvien (*Poaceae*) valtaamassa penkissä kasvaa monivuotisia perennoja. Penkistä löytyi muun muassa akileijaa (*Aquilegia*),

ritarinkannusta (*Delphinium*), poimulehteä (*Alchemilla*), kieloa (*Convallaria*) ja kurjenmiekkää (*Iris*). Perennat ovat luultavimmin paikallaan kauan kasvaneita vanhoja maatiaiskantoja.

Perennapenkki siistitään rikkakasveista ja joukkoon istutetaan tai kylvetään uusia perennoja. Perennojen tulee olla suomalaisia maatiaiskantoja tai niiden siemeniä. Jatkossa huolehditaan siitä, että heinät eivät pääse valtaamaan kasvutilaa. Perennapenkin laidassa, noin metrin alueella kasvaa minttua. Minttu siirretään kasvamaan kasvimaalle. Koska minttu voi levitä laajalle alueelle, sen kasvualue on rajattava.

Asuinrakennuksen vieressä sembran alla kasvavat ruusut (*Rosa*) säästetään. Piharakennuksen sivuilla olevista ruusuista osa siirretään uuteen kasvupaikkaansa ja osa poistetaan. Huonokuntoiset ja selvästi kituvat ruusut piharakennuksen edestä poistetaan. Säästettyjen pensaiden kasvualustat puhdistetaan rikkakasveista.

Pensaiden hoitoleikkaustarve tarkistetaan, ja tarvittaessa pensaita nuorennetaan leikkaamalla vanhimpia oksia (Kuvio 22). Joitakin pensaita voidaan nuorentaa myös alasleikkauksella. Alasleikkaus tehdään niin, että kaikki pensaan versot katkaistaan noin 10 - 30 senttimetrin korkeudelta (Viheraluerakentajat ry. 2014, hakupäivä 18.11.2014).

KUVIO 22. Pensaen harventaminen vanhimmista oksista (Eräpuu 2009)

5.2 Pihatie ja sen kukkaistutukset

Maaperän hienojakoisuudesta johtuen pihatie ei ole sellaisenaan tarpeeksi kantava. Tämän vuoksi tien alle tehdään erillinen kantava kerros, joka erotetaan alueen omasta maa-aineksesta vahvalla suodatinkankaalla. Pohjarakenteiden yhteydessä alle tehdään myös routasuojaukset. Osa asuinrakennuksen ja piharakennuksen välisestä alueesta päällystetään myös sorapinnalla, ja alle tehdään routasuojaukset.

Näyttävän sisääntulon takaa monipuoliset kukkaistutukset pihatien varressa. Erillistä istutussuunnitelmaa tälle alueelle ei ole, vaan kukkaistutukset tehdään täyttöistutuksin tai kylvetään siemenistä. Istutuksissa käytetään kotimaista ja mahdollisuuksien mukaan perinnekasvikantaa. Istutuksissa voidaan hyödyntää tontin metsän reunassa jo olemassa olevien kasvien siemeniä. Tarvittaessa kotimaisia siemeniä hankitaan Maatiainen ry:ltä. Istutusalueet tehdään luonnollisen näköisiksi ja ne rajautuvat pihatien soraan, jolloin erillisiä rajauksia ei tarvitse tehdä (Kuvio 23).

KUVIO 23. Sisääntulon kukkaistutukset (Maria Hiltunen 13.8.2014)

5.3 Kunnostussuunnitelma pihakedon ja niityn perustamiseksi

Pihakedon perustamissuunnitelma tehtiin kesällä 2013 suoritetun silmämääräisen peltoanalyysin pohjalta. Analyysissä selvisi, että vanhan peltomaan paikalla kasvaa koivun (*Betula*), pajun (*Salix*), lepän (*Alnus*) ja haavan (*Populus*) nuoria vesoja. Maanpintaa peittävät erilaiset heinäkasvit (*Poaceae*), sekä siellä täällä kasvavia niittykasveja, kuten päivänkakkaraa (*Leucanthemum vulgare*) ja kissankelloa (*Campanula rotundifolia*). Runsasravinteinen peltomaa muutetaan suunnitelman mukaisesti niukkaravinteiseksi kedoksi. Osa pihasta jätetään pitempivartiseksi kukkivaksi niityksi.

Kunnostus aloitetaan peltomaan niittämällä. Niiton jälkeen niittojäte kerätään pois, jotta kedon ja niityn ravinnetalous saataisiin suotuisaksi niittykasveille. (Alanko & Kahila 2005, 173 – 174.) Liian ravinteikas maa houkuttaa rikkakasveja niitylle, jolloin niittykasvillisuus menehtyy. Ketoniityn ravinteena voidaan käyttää lehtipuun tuhkaa. Tuhkan sisältämät ravinteet ravitsevat maaperää hillitymmin kuin typpipitoiset lannoitteet. (Virolainen, Tuominen & Laurén 2004, 51, 75.)

Niiton yhteydessä alueelta poistetaan myös olemassa oleva vesakko. Vesakon poisto toteutetaan niin, että taimet irrotetaan juurineen maasta. Taimet irrotetaan ennen kuin ne ehtivät kehittyä kovin suuriksi. Raivattujen vesakkojen juurakkoja kaivetaan maasta tai niiden kannot jätetään mahdollisimman mataliksi. Syntynyt raivausjäte poistetaan ja toimitetaan Oulun kaupungin Ruskon jäteasemalle. (Soini 2009, 231.)

Pintamaa käsitellään raivauksen jälkeen, jotta niittykasvillisuus saisi kasvutilaa. Maanmuokkaus toteutetaan laikkumuokkauksena. Laikkumuokkauksessa pintamaata poistetaan noin neliömetrin kokoisina laikkuina. Laikkumuokkaus sopii sellaisille paikoille, jossa halutaan säästää paljon olemassa olevaa kasvillisuutta. Laikkuihin kylvetään niittykasvien siemeniä. Tämän jälkeen pintamaan käsittelyä jatketaan niin, että joka kevät pintamaan päälle levitetään hiekkakerroksia ja uusia niittysiemeniä. Hiekka toimii maaperää köyhdyttävänä tekijänä. (Virolainen ym. 2004, 51, 54, 77.)

Kylvettävien siemenien tulee olla kasvupaikalleen sopivia ja kotimaisia. Siemeniä voidaan kerätä myös lähialueiden niityiltä ja kedoilta. Siemeniä kylvetään syyskesällä tai hyvin aikaisin keväällä, koska jotkin siemenistä tarvitsevat kylmäkäsittelyn ennen itämistä. (Soini 2009, 232.)

Niittoja jatketaan edelleen ja niitä tehdään useaan kertaan kesässä. Ensimmäisenä kesänä kunnostuksen jälkeen niittyä niitetään 2-3 kertaa. Näin toimimalla torjutaan vesakon kasvua tehokkaasti. Jatkossa niittyä leikataan 1-2 kertaa kasvukauden aikana. (Soini 2009, 231 – 232.)

Niitty niitetään kun mieluisat niitylle toivotut kasvit ovat kukkineet ja muodostaneet siemenet. Niiton jälkeen niittojäte jätetään hetkeksi niitylle, jotta siemenet ehtivät varista maahan. Lopuksi niittojäte haravoidaan ja kannetaan kompostiin. (Alanko ym. 2009, 105.)

5.4 Hyötypuutarha

Hyötypuutarha koostuu ruusutarhasta, hedelmätarhasta ja kasvimaan alueesta. Näiden lisäksi hyötypuutarhaan istutetaan erilaisia koristepensaita ja perennoja (Kuvio 24). Hyötypuutarhan alueesta on piirretty istutussuunnitelma, jota käytetään alueen rakentamisen pohjana (Liite 1, detalji 1).

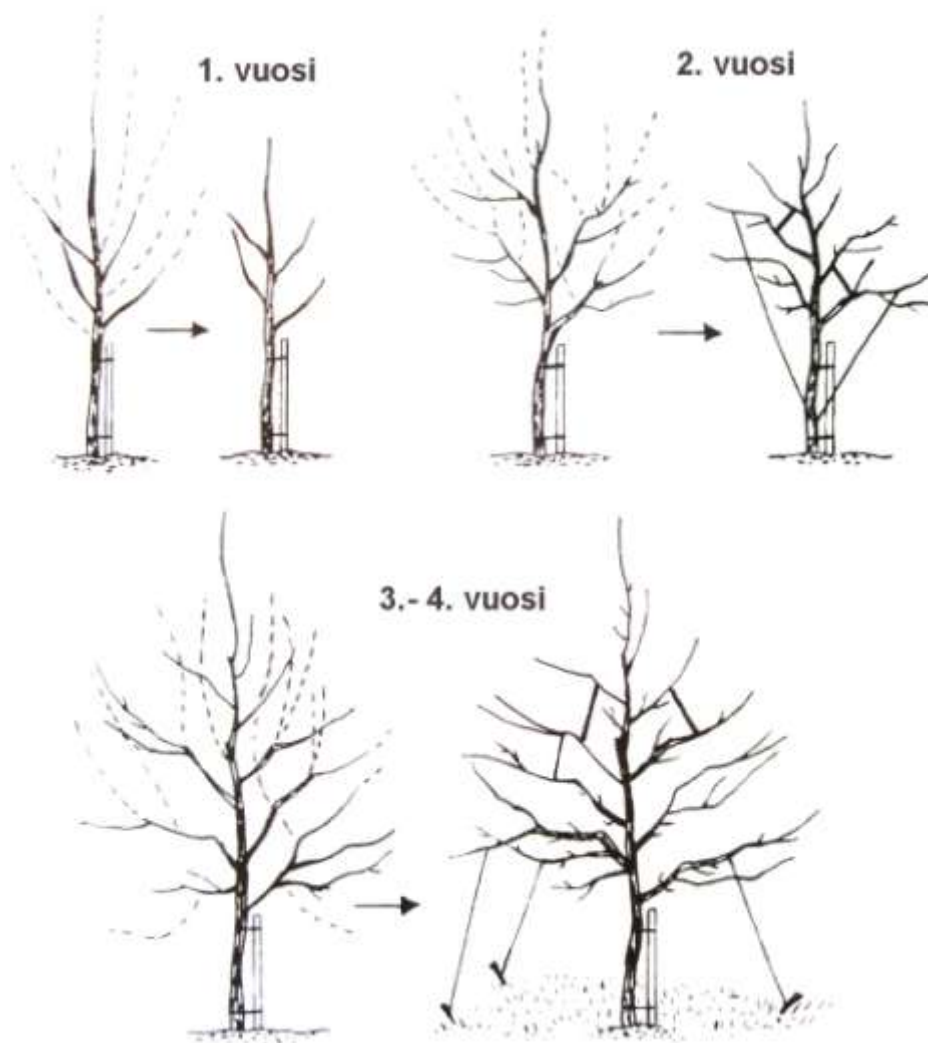
KUVIO 24. Hyötypuutarhan kasvimaa (Maria Hiltunen 13.8.2014)

Puut ja pensaat

Hyötypuutarhaan istutetaan kolme tarhaomenapuuta (*Malus domestica*), makeapihlaja (*Sorbus aucuparia 'Edulis'*) ja kaksi rungollista marja-aroniaa (*Aronia 'Viking'*). Tarhassa voidaan kokeilla myös kirsikkapuita (*Prunus cerasus*) ja luumuja (*Prunus domestica*). Jotta hedelmäpuut tekisivät satoa, on valittava hyviä yleispölyttäjälajeja.

Hedelmäpuiden kuori ja juuret maistuvat yleensä jäniksille ja myyrille, tämän vuoksi rungot täytyy suojata. Myyriä varten puut voidaan suojata reiällisellä kierremuovilla tai tiheäsilmaisellä rautalankaverkolla, joka toimii myös jäniksiä vastaan. (Alanko ym. 2009, 378.)

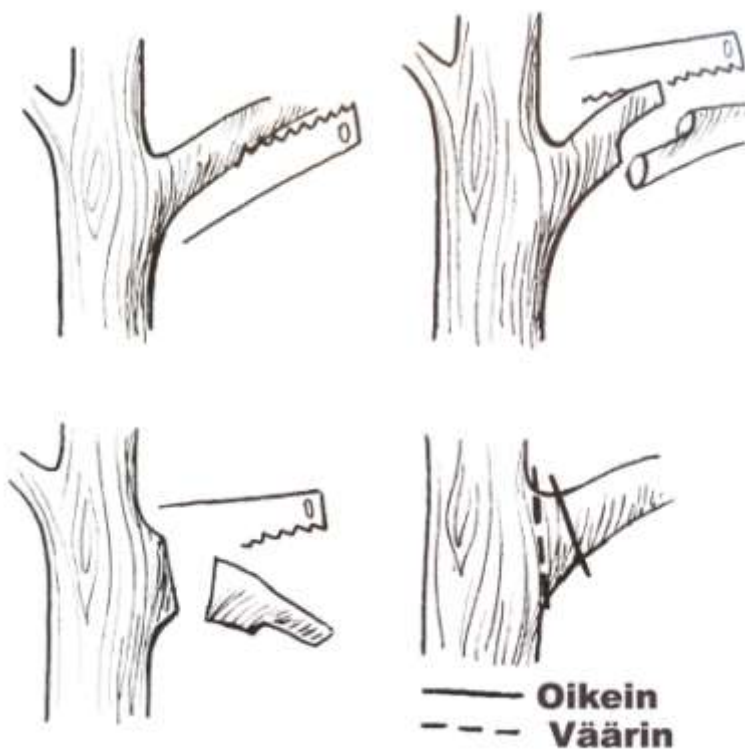
Istutuksen jälkeen puille tehdään istutusleikkaus. Hedelmäpuiden istutusleikkaus tehdään siten, että latvaversosta katkaistaan noin 1/3 pois. Samalla kilpaileva latva poistetaan. Sivuersoiksi jätetään 3 – 4 vahvinta, jotka sijaitsevat tasaisesti taimen rungon ympärillä. Sivuersot lyhennetään puoleen mittaan entisestä pituudestaan. Loput heikommät versot poistetaan (Alanko ym. 2009, 381.) (Kuvio 25.)

KUVIO 25. Omenapuun leikkaaminen ja taivuttaminen (Eräpuu, T.2009)

Toisella kasvukaudella ja siitä eteenpäin latvaa typistetään vuosittain jälleen 1/3, ja samalla kilpaileva latva poistetaan. Voimakkaat, lähellä runkoa ylöspäin kasvavat versot poistetaan. Pisimpiä sivuoksia lyhennetään noin 20 cm matkalta ja niitä taivutetaan vaaka-asentoon esimerkiksi painojen avulla tai sitomalla narut maahan. Kun oksia taivutetaan alaspäin, ne alkavat aikaisemmin tuottaa satoa ja kestävät hedelmäsadosta syntyvän painon paremmin. (Alanko ym. 2009, 382.) (Kuvio 25.)

Koristepuiden istutusleikkauksessa leikataan vain kuivat ja vioittuneet oksat pois, sekä kilpailevaa latvaa typistetään. Näiden puiden hoitoleikkauksia tehdään vasta parin kasvukauden jälkeen istutuksesta. Tällöin poistetaan toisiaan hankaavia, ristikkäisiä tai jyrkässä oksakulmassa kasvavia oksia. Puiden tekemät juuriversot ja huonokuntoiset oksat voidaan silti poistaa vuosittain. (Alanko ym. 2009, 166.)

KUVIO 26. Oksien leikkaaminen (Eräpuu 2009)

Oksat pyritään leikkaamaan mahdollisimman nuorina. Jos joudutaan leikkaamaan isoja ja painavia oksia, ne leikataan osissa, ettei oksa pääsisi hallitsemattomasti katkeamaan. Leikkaaminen aloitetaan oksan alapuolelta. Oksaa sahataan alapuolelta noin puoleen väliin saakka, jonka jälkeen leikkaamista jatketaan yläpuolelta. Tämän jälkeen loppuosa oksasta leikataan siten, että oksan tyvessä oleva kaulus pysyy ehjänä. Oksa leikataan mahdollisimman läheltä oksan kaulusta, niin ettei puuhun jää lahoavia oksatappeja. (Alanko ym. 2009, 166.) (Kuvio 26.)

Pensaille tehdään istutuksen jälkeen istutusleikkaus. Vuosittaisilla tehtävillä hoitoleikkauksilla parannetaan pensaan ulkonäköä ja kasvua. Hoitoleikkauksia tehdään varhain keväällä pensaan ollessa lepotilassa. Tällöin poistetaan lumen vaurioittamat, katkenneet, sairaat ja kuolleet versot, sekä sisäänpäin kasvavat ja hankaavat versot. (Alanko ym. 2009, 167.) (Kuvio 22.)

Kasvimaan alue

Kasvimaata reunustaa yksivuotisten kasvien, perennojen ja marjapensaiden ryhmä. Marjoja antavat karviaiset (*Ribes uva-crispa*), herukat (*Ribes*), mustikat (*Vaccinium*) ja vadelmat (*Rubus*). Kasvimaan alueen kohopenkit erotetaan pihaketopohjaisista käytävistä kanttauksin tai rajataan luonnonkivillä. Kohopenkki lisää viljeltävää pinta-alaa ja nopeasti lämpiävän rakenteensa ansiosta aikaistaa kylvö- ja istutusaikoja. (Alanko ym. 2009, 265.)

Kasvimaan kasvualustojen katemateriaalina käytetään tarpeesta riippuen mansikkakangasta tai eloperäisiä katteita, kuten kuorikatetta, olkea, lehti- ja ruohosilppua. Ruohosilppu on ravinnepitoista ja siistin näköistä. Ruohosilpun tilalle ja seuraksi kelpaa myös sadonkorjuujäte, kuten raparperin (*Rheum*), lepän (*Alnus*) tai raidan (*Salix caprea*) lehdet. Ruohosilpun alle voidaan laittaa myös sanomalehtisilppua. Olki ja kuorikate kuluttavat tyypeä maatuessaan hitaasti, jolloin kasvien tyyppien saannista tulee huolehtia. (Alanko ym. 2009, 263.)

Lentäviä tuholaisia, kuten kaaliperhosia, varten kasvimaalle levitetään kasvuharsoja, jotka suojaavat kasveja samalla kylmyydeltä ja näin ollen pidentävät kasvukautta. Kasvimaan laidalle istutetut kehäkukat karkottavat tuholaisia voimakkaalla tuoksullaan. Lisäksi tuholaisten

torjunnassa hyödynnetään kasvien välisiä kumppanuuksia. (Alanko ym. 2009, 266 – 267, 269.)
(Taulukko1.)

TAULUKKO 1. Sopivia kumppanuuskasveja (Eräpuu 2009)

Keskenään sopivat kasvit	Kasvit, joista on apua toisille
Kaali ja salaatti	Salaatti karkottaa kirppoja
Kaali ja tomaatti, selleri tai yrtit	Tomaatti, selleri ja yrtit karkottavat kaaliperhosta
Porkkana ja sipuli	Sipuli karkottaa porkkanakärpästä ja porkkana sipulikärpästä
Peruna ja samettikukka	Samettikukka karkottaa ankeroisia

Osa kasvi- ja yrttimaalle tulevista vihannes- ja maustekasveista kasvatetaan kasvihuoneessa, ennen avomaalle siirtämistä. Jotkin yrttikasvit talvetetaan kellarissa. Monivuotiset yrttikasvustot on hyvä uusida noin viiden vuoden välein. (Alanko ym. 2009, 348 – 349.)

Kasvihuone

Kasvihuone sijoittuu kasvimaan alueen keskelle ja sen ympärille tehdään mansikkapenkki omaksi istutusaltaaksi. Mansikkapenkin teossa huolehditaan siitä, ettei painekyllästetty puu ole yhteydessä mansikoiden kasvualustaan. Lasikasvihuoneelle tehdään tukeva perusta, ja sen alle tehdään routasuojaukset. Kasvihuone rakennetaan painekyllästetystä puumateriaalista ja siitä pidetään huolta vuosittaisilla maalaamisilla. (Alanko ym. 2009, 356.)

Kasvihuoneen katto on hyvä muotoilla niin, että lumimassa valuu helposti pois. Korkea harjakatto on tähän tarkoitukseen soveltuva. Kasvihuoneen rakenteessa tulee ottaa huomioon sen tuuletusmahdollisuus, sekä tarvittaessa ikkunoiden varjostaminen ja mahdollinen ilman kostuttaminen. (Alanko ym. 2009, 355 – 358.) Kasvihuone voidaan valaista talvisin, jolloin siitä saadaan hieno elementti pihalle pimeään aikaan. Kasvimaan laitaan on varattu alue myös lehtikompostille.

Katteet istutusalueilla

Ravinteiden runsaudesta johtuen vanhoilla viljelymailla kasvaa rikkakasveiksi luokiteltuja kasveja (Tolvanen 2005, 14). Rikkakasveja ovat pihamaan kukat, jotka leviävät nopeasti, mutta joita ei haluta viljellä. Rikkakasvit on jaettu siemenrikkakasveihin ja juuririkkakasveihin leviämistapansa perusteella. (Alanko ym. 2009, 110.)

Siemenrikkakasvien torjuntaan voidaan käyttää katteita istutusalueiden päällä. Katteilla parannetaan samalla kasvien kasvuolosuhteita. Katteet eivät kuitenkaan estä juuririkkakasvien kasvua. Juuririkkakasveihin tehoaa vain säännöllinen kitkeminen. Kitkemisen myötä juuririkkakasvien kasvuvoima heikkenee pikkuhiljaa. (Alanko ym. 2009, 110.) Katteiden sekaan voidaan istuttaa myös matalia maanpeiteperennoja, kuten maahumalaa (*Greghoma hederacea*), jotka pitävät omalla kasvullaan rikkakasvit poissa.

5.5 Perunakellarin maisemointiehdotus

Perunakellarin maisemointi-idea tehtiin syksyllä 2012 kartoitettavien kehittämiskohteiden perusteella. Tällöin perunakellarille kaivattiin maisemointi-ideaa, siitä miten se toteutettaisiin istutuksilla.

Perunakellarin maisemointi toteutetaan kuitenkin siten, että puurakenteet uusitaan tai kunnostetaan alkuperäistä ulkoasua vastaaviksi. Rakennushistoriaselvityksen mukaan perunakellarin harjakatto sisältää tällä hetkellä lautaa, rimoja ja huopaa. Kattoa on paikkailtu myös muovipressulla. (Palviainen & Salo 2010, Hakupäivä 7.11.2012.) Vuodelta 2013 otetussa valokuvassa näkyy perunakellarin nykyinen ulkonäkö (Kuvio 3).

Rakennushistoriaselvityksen perusteella arvioidaan, että kattopinta on huopakattoa ja sen ulkoasu on alkuperäinen (Palviainen & Salo 2010, Hakupäivä 7.11.2012). Kellarin katon muuttamista viherkatoksi ei suositella, koska tällöin nykyinen puurakenteinen ulkoasu häviäisi.

Mikäli maisemointi toteutetaan istutuksilla, tätä varten perunakellarin perustus tulee tutkia. Vuoden 2010 rakennushistoriaselvityksen perusteella perunakellarin runko, sisäseinät ja alas johtavat portaat ovat betonia. Sisäpintamateriaalina on käytetty myös puuta. Perunakellarin

perustusten kunnan arvioinnin jälkeen perustusten ja katon rakenteet kunnostetaan kantaviksi ja tukeviksi, jotta rakenteet kestävät maisemoinnista aiheutuvat painavat maamassat. Kellarin päälle asennetaan viherkattorakenteet, ja niihin istutetaan niittykasveja (Kuvio 27).

KUVIO 27. Perunakellarin maisemointi (Maria Hiltunen 13.8.2014)

5.6 Kulttuuripihan rakentamiseksi

Kulttuuripiha koostuu pihalla olemassa olevan taidegallerian yhteyteen rakennettavasta terassista, esiintymislavasta, katsomosta ja juhlateltasta. Piharakennukseen sopisi taidegallerian ja saunatilan lisäksi myös kokoustila. Terassin yhteyteen sopisi grillauspaikka, joka palvelisi kulttuuripiknikissä kävijöitä. Juhlateltta palvelisi suurempaa määrää kulttuurivieraita tarvittaessa pitopalvelun voimin. Kokonaisuus on oma suunnittelualueensa, joten sitä ei ole tässä työssä piirretty yleissuunnitelmaa ja havainnekuvaa tarkempana (Kuvio 28).

KUVIO 28. Kulttuuripiha (Maria Hiltunen 13.8.2014)

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella alueelle paikan perinteitä kunnioittava ja kulttuuritoimintaa huomioiva pihasuunnitelma. Suunnittelutyön tietoperustaa keräsin perinnepihojen tyypillisestä ilmeestä, kasvillisuudesta ja perinteisistä suunnitteluratkaisuista. Maastoinventoinneilla kartoitin pihan vahvuudet, heikkoudet ja kehittämiskohteet. Minulle oli tärkeää luoda luonnonmukainen ja toimiva kokonaisuus, joka palvelee sekä talon asukkaita että kulttuuriväkeä.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi pihasuunnitelma, jota voidaan pitää esimerkkinä vastaavanlaisille rakennuskohteille. Suunnitelman ratkaisut ovat luonnon arvoja kunnioittavia ja perusteltuja. Kasvivalinnoissa on huomioitu alueen luonne, kasvupaikkaolosuhteet ja pohjoinen ilmasto. Pihasuunnitelman lisäksi koottiin kunnostamiseen, rakentamiseen ja kasvillisuuden hoitoon liittyviä ohjeita. Lisäksi opinnäytetyöhön sisällytettiin ideat perunakellarin maisemoinnista ja kulttuuripihan rakentamisesta.

Opinnäytetyön aihe oli mielenkiintoinen ja haastava. Suunnittelualueeseen perehtyminen oli kiinnostavaa alueen kiehtovan historian vuoksi. Suunnittelualueen historiaa, maaperää ja huvilakulttuuria käsittelemällä monien erilaisten kurssitehtävien kautta jo ennen opinnäytetyön aloittamista. Opinnäytetyössä olen päässyt syventämään jo aiemmin opittua tietoperustaa, ja oppinut uutta perinnepihoista ja niiden suunnittelusta.

Käytetyt tiedonhankintamenetelmät olivat toimivia. Haasteen suunnittelulle toi se, että suunnittelukohteen historiaa ei ollut paljon saatavissa. Vanhojen kuvien perusteella voidaan päätellä, että suunnittelukohteen pensaat ja puut ovat peräisin huvila-ajalta. Piha-aluetta on todennäköisesti käytetty enemmän hyötykasviviljelyyn kuin koristekasvien viljelyyn. Taloa on todennäköisesti asuttaneet työläisperheet, jotka ovat viljelleet maata ja saaneet siitä osan elannostaan. Piharakennuksessa on saunottu, ja se on voinut toimia palvelusväen asuntona. Piharakennuksen varastotiloissa on todennäköisesti pidetty viljelyyn käytettyjä työvälineitä.

Perinteiden vaaliminen ja suojeleminen ovat herättäneet keskustelua, Oulun kaupungin yhdyskuntalautakunnan hyväksymän, Hietasaaren alueen uuden asemakaavaluonnoksen tultua julki (Yle 2013, hakupäivä 18.11.2014).

Asemakaavaluonnoksen vastaiskuksi Hietasaarella toimivat järjestöt ovat perustaneet perinteitä puolustavan adressin, joka kulkee nimellä Hietasaari osaksi Oulun kansallista kaupunkipuistoa

(Adressit.com 2014, hakupäivä 18.11.2014). Pro Hietasaari – liikkeen nimellä Hietasaaren Palstaviljelijät ry:n sivulla on julkaistu kirjoitus, jossa esitetään Hietasaarelle vaihtoehtoinen kehittämisehdotus (Hietasaaren palstaviljelijät ry 2013, hakupäivä 18.11.2014).

Suunnitelmassa kaavailut asemakaavan muutokset uhkaavat viedä alueelta palstaviljelytoiminnan. Asemakaavamuutos – suunnitelman havainnekuvassa on esitetty, että nykyisen palstaviljelyalueen paikalle tulisi suurikokoinen 144 auton pysäköintipaikka (Oulun kaupunki 2014, hakupäivä 18.11.2014). Pysäköintipaikka on merkitty kuvaan punaisella viivalla (Kuvio 29). Aihe on tärkeä myös opinnäytetyöni kannalta, sillä palstaviljelyalue sijaitsee entisen huvila-alueen vieressä ja lähellä opinnäytetyöni suunnittelukohtetta. Tulevat muutokset vaikuttaisivat suunnittelukohteen maisemalliseen luonteeseen. Muutokset vaikuttaisivat kohteen rauhallisuuteen ja luonnonläheisyyteen, jotka ovat alueen tärkeitä tunnelmanluoja.

KUVIO 29. Ote havainnekuvasta: pysäköintipaikka (Oulun kaupunki 2012)

Luonnonmukaisuus ja perinteiden kunnioittaminen ovat tärkeitä asioita perinnepihojen suunnittelussa. Perinteiden kunnioittamisesta pitäisi tulla yksi tärkeimmistä suunnittelun lähtökohdista, oli kyse sitten millaisesta suunnittelukohteesta tahansa. Hietasaaren suunnittelukohteella on hyvät mahdollisuudet kehittyä toimivaksi kulttuuripihaiksi yksityispihan ehdoilla. Kun suunnittelussa huomioidaan pihan historialliset näkökulmat, perinnepihan suunnittelun normit, alueen lähtötilanne, vahvuudet ja kehittämistarpeet, saadaan aikaan piha, jossa on ripaus historiaa menneiltä vuosikymmeniltä jälkipolville tallennettavaksi.

LÄHTEET

Kirjallisuuslähteet

Alanko, P. & Kahila, P. 2005. Palavarakkaus ja särkynytsydän. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki. Painanut Karisto Oy, Hämeenlinnassa.

Alanko, P., Koivunen, T., Regårdh, E. & Saario, M. 2009. Suomalainen piha ja puutarha. Gummerus Kustannus Oy. Slovenia.

Oulun kaupungin tekninen keskus. 2011. Oulun asemakaavoitus, asemakaavamerkinnot ja määräykset. Oulun kaupunki. Oulu.

Salo, U. & Salo, P. 2009. Pihan perinnekasvit. Kariston kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Soini, T. 2009. Viherrakentajan käsikirja. Viherympäristöliitto ry. Esa Print Oy. Tampere.

Tolvanen, M. 2005. Villi puutarha. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Virolainen, K., Tuominen, V. & Laurén, T. 2004. Kukkaniitty, perustajan opas. Kustannusosakeyhtiö Tammi Oy. Helsinki.

Sähköiset lähteet

Adressit.com. 2014. Hietasaari osaksi Oulun kansallista kaupunkipuistoa. Hakupäivä 18.11.2014, http://www.adressit.com/hietasaari_osaksi_oulun_kansallista_kaupunkipuistoa

Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. 2014. Matka Etelä-Suomen perinnemaisemiin. Hakupäivä 5.11.2014, <http://www.palmenia.helsinki.fi/perinnemaisema/perinnemaisema/>

Hietasaaren palstaviljelijät ry. 2013. Hietasaaren kehittämissuunnitelma. Hakupäivä 18.11.2014, <http://hietasaari.wordpress.com/hietasaaren-kehittamissuunnitelma/>

Hämeenlinnan kaupunki. 2014. Perinnemaisemat. Hakupäivä 5.11.2014, <http://www.hameenlinna.fi/Palvelut/Asuminen-ja-ymparisto/Luonto-ja-elaimet/Ympariston-tilan-seuranta/Luonnon-monimuotoisuus/Perinnemaisemat/>

Kurttila, T. & Korhonen, J. 2013. Holstinsalmentien alueen asemakaava, luonto- ja maisemaselvitys. Hakupäivä 18.11.2014, http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=7839dcb6-031f-458b-8912-42ca2a24ab20&groupId=1449550

Maatiainen ry. 2014. Perinnemaisemat. Hakupäivä 5.11.2014, <http://www.maatiainen.fi/maisemat.htm>

Museovirasto. 2009. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Hakupäivä 5.11.2014, http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2091

Oulun kaupungin keskusvirasto/Suunnittelupalvelut, Aluesuojelutyöryhmä. 1999. Arvokkaita alueita Oulussa, Osa 1 sarja A 134. Hakupäivä 5.11.2014, http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=abad527a-da83-468d-882a-babbbdc81974&groupId=64220

Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä. 2013. Oulun kulttuuriympäristöohjelma, sarja A205. Hakupäivä 7.11.2014, http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=b9feda58-00bc-4184-89b8-b8c078f16ceb&groupId=64220

Palviainen, S. & Salo, S. 2010. Arkkitehtitoimisto SIPARK Oy. Hietasaari, Mustasaaren ja Jaalakujan alue, rakennushistoriaselvitys. Hakupäivä 7.11.2012, http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=994df14a-c705-48a9-97d4-7a31c2c8a0f8&groupId=1449550

Pohjamo, U. 2003. Pro gradu – tutkielma, Kesä Salmessa – porvarillista huvilakulttuuria Oulun Toppilansalmessa. Jyväskylän yliopisto, Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Hakupäivä 5.11.2014, <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11998/G0000302.pdf?sequence>

Viher- ja ympäristörakentajat ry. 2014. Pensaiden ja puiden leikkaus. Hakupäivä 28.11.2014, <http://www.puutarhaunelma.fi/pihan-hoito/kasvialueet>

Yle Uutiset. 2013. Hietasaaren suunnitelmat herättävät vilkasta keskustelua. Hakupäivä 18.11.2014, http://yle.fi/uutiset/hietasaaren_suunnitelmat_herattavat_vilkasta_keskustelua/6635263

Ympäristöhallinto. 2013. Perinnebiotoopit: kedot, haat ja niityt. Hakupäivä 5.11.2014, <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luontotyypit/Luontotyypiryhmat/Perinnebiotoopit>

kartta-aineisto

Asemakaava dwg-tiedostona: Oulun Kaupunki

Kuviot ja taulukot

KUVIO 1: Oulun Kaupungin karttapalvelu, Hakupäivä 14.11.2014.

KUVIOT 4. – 5. Oulun Kaupunki, Hakupäivä 13.3.2013.

KUVIO 10. Kovalainen P. 1992. Toppilansalmi - Hietasaari. Rakennusinventointi 1992.

KUVIOT 11. – 14., 17. Palviainen, S. & Salo, S. 2010. Hietasaari, Mustasaaren ja Jaalakujan alue, rakennushistoriaselvitys, Hakupäivä 7.11.2012.

KUVIO 16. Bing -hakukoneen karttapalvelu, Hakupäivä 21.4.2014.

KUVIOT 22. , 25. – 27. Eräpuu, T. 2009. Suomalainen piha ja puutarha, Hakupäivä 29.5.2013.

KUVIOT 2. – 3., 6. – 9., 21. Maria Hiltunen 27.10.2012.

KUVIOT 15.,18. – 20. Maria Hiltunen 14.6.2013.

KUVIOT 23. – 24., 27 – 28. Maria Hiltunen 13.8.2014.

KUVIO 29. Oulun kaupunki. 2014. Asemakaavan selostuksen havainnekuva 1:4000. Hakupäivä 18.11.2014, http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=6d7177e7-d136-472d-b144-bba135e6001f&groupId=1449550

TAULUKKO 1. Eräpuu, T. 2009, Suomalainen piha ja puutarha, Hakupäivä 29.5.2013.

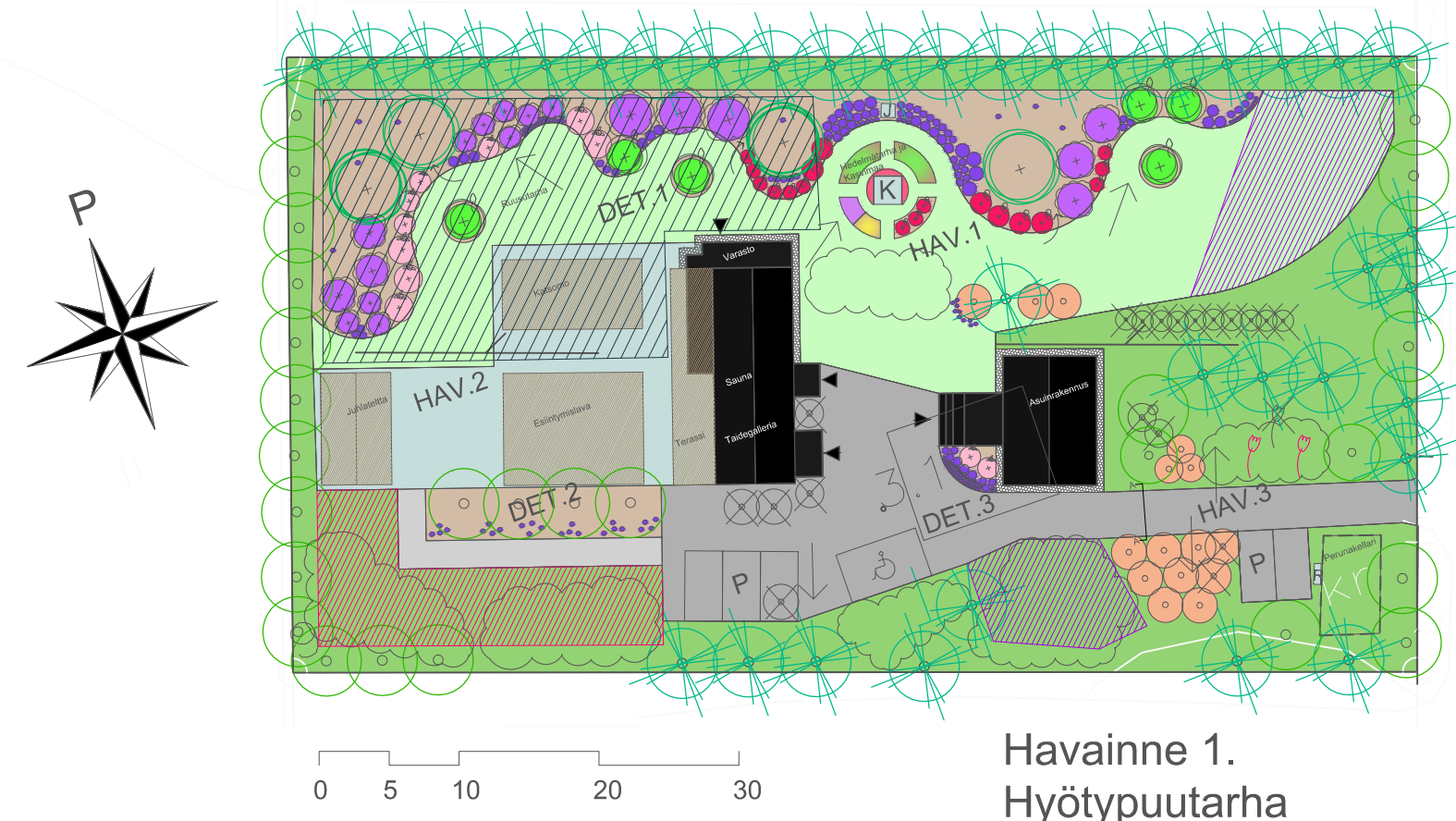
LIITTEET

LIITE 1. Yleissuunnitelma

LIITE 2. Vihertyöselostus

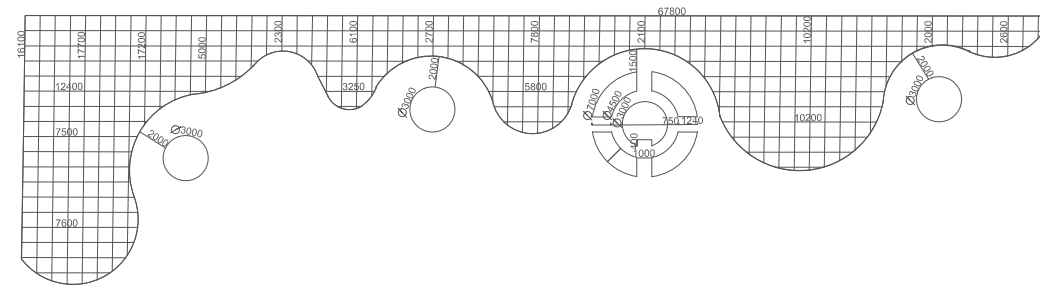
LIITE 3. Rakentamisjärjestysuunnitelma

YLEISSUUNNITELMA 1:500

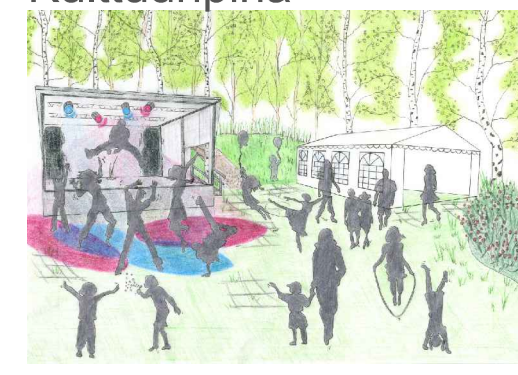
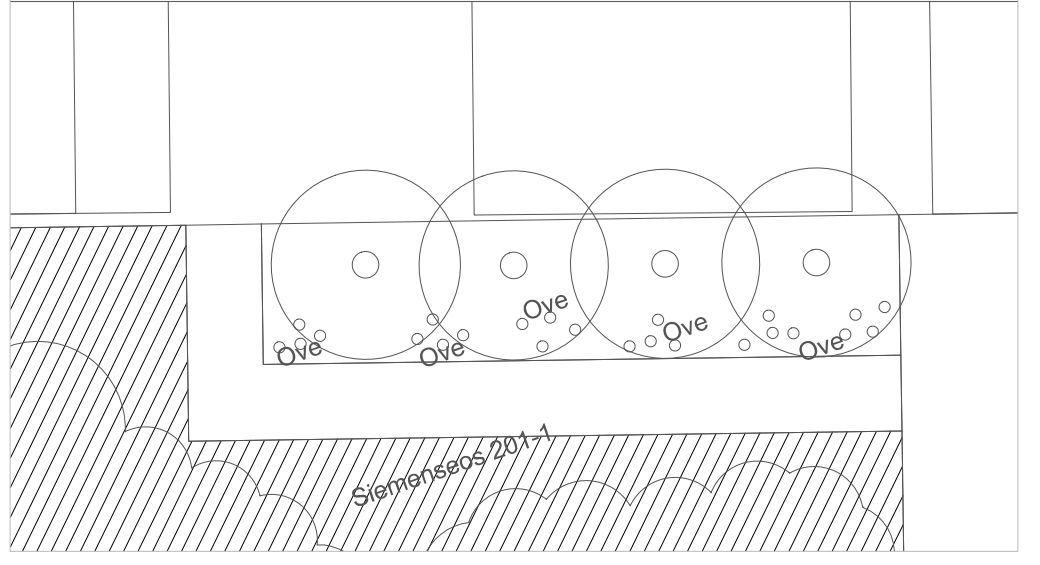
Havainne 1. Hyötynuutarha

MITTAUSPIIRUSTUS 1:500

Havainne 2. Kulttuuripiha

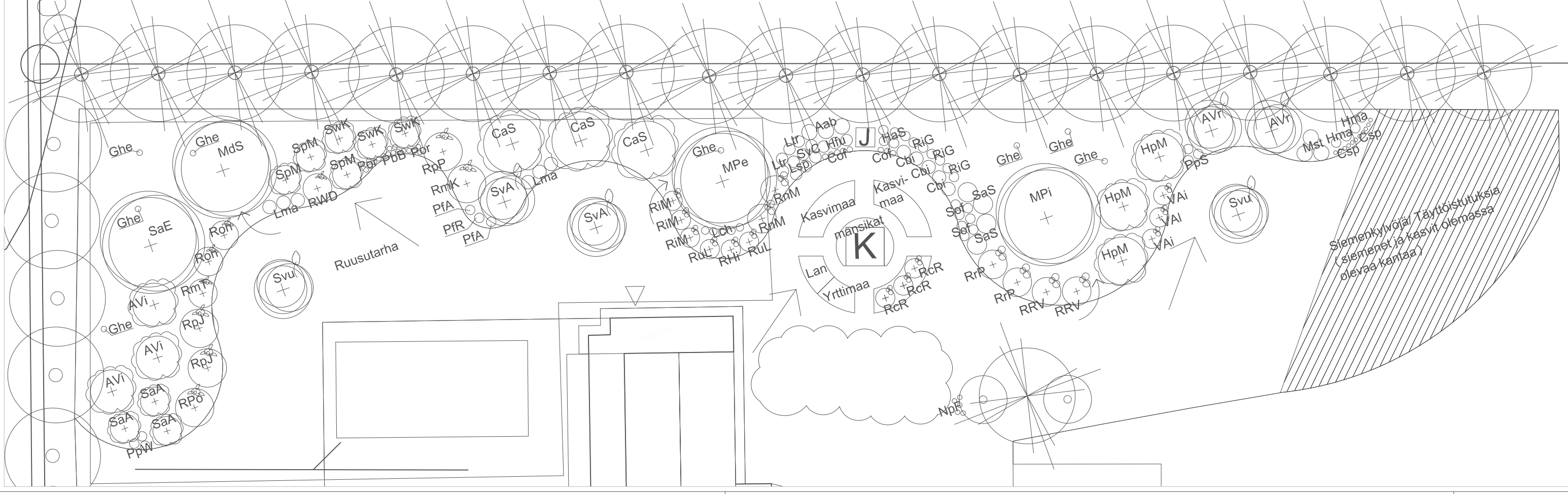
Detalji 2. Koivujen alusta 1:200

Havainne 3. Sisäntulo

ISTUTUSSUUNNITELMAT 1:200

Detalji 1. Hyötynuutarha

SELITTEET

KASVILLISUUSALUEET

- Maaperänäytteen ottoalue
- Istutusalue ja kuorikate
- Ketonurmi
- Siemenkylvöjä/ Täytöstutuksia (siemenet ja kasvit olemassa olevaa kantaa)
- Puiden alusta/Metsän pohja
- Siemenseos 201-1 (Maatiainen ry)
- Kasvimaa
- Yrttimaa
- Mansikkapenkki
- Laventeli (siemenet)

RAKENTEET JA VARUSTEET

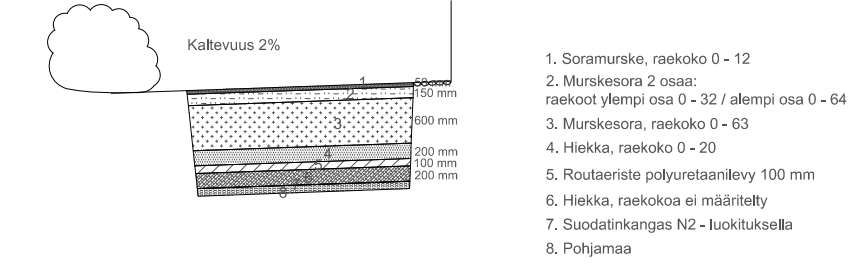
- Soramurske 0-12 mm
- Kivituhka 0-4 mm
- Paikat Terrasille, Juhlattelulle, Esiintymislavalle ja Katsoimolle
- Talon reunakiveys, seulanpääkivi 150-220 mm
- Paikka kasviuoneelle
- Paikka lehtikompostille
- Olemassa olevat roskikset
- Autopaikka ja liikkumisrajoitteisen autopaikka

MUUT MERKINNÄT

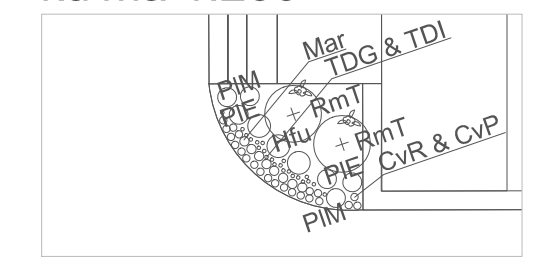
- Korkeuspiste
- Oja ja veden virtausuuntaa kuvaava nuoli
- Lumien läjitys
- Veden ohjaus
- Kulkuaukko istutusalueelle
- Tien poikkileikkaus A - A

- Olemassa oleva lehtipuu
- Olemassa oleva havupuu
- Olemassa oleva lehtipensas
- Olemassa oleva iso kokoinen perenna
- Poistettava/siirrettävä perenna
- Poistettava/siirrettävä pensas
- Poistettava pajukko
- Istutettava Lehtipuu
- Istutettava rungollinen pensas
- Istutettava ruusupensas
- Istutettava koristepensas
- Istutettava marjapensas tai muu hyötykasvi
- Istutettava perenna/kesä- tai sipulikkua

POIKKILEIKKAUSPIIRUSTUS A - A 1:100

Detalji 3. Asuinrakennuksen kulma 1:200

KASVILISTA

TUNNUS	TIETEELLINEN NIMI	SUOMENKIELINEN NIMI	KOKO/CM	IST.ETÄISYYYS	MÄÄRÄ
PUUT					
AVr	<i>Aronia 'Viking'</i>	marja-aronia (runggollinen)	150 - 200	80 - 100	2
MPe	<i>Malus Domestica</i> 'Pekka'	tarhaomenapuu (syyslajike)	200 - 800	-	1
MPI	<i>Malus Domestica</i> 'Pirja'	tarhaomenapuu (kesälajike)	200 - 800	-	1
MdS	<i>Malus Domestica</i> 'Sandra'	tarhaomenapuu (syyslajike)	200 - 800	-	1
SaE	<i>Sorbus aucuparia</i> 'Edulis'	makeapihlaja	400 - 1200	150 - 300	1

PENSAAT					
koristepensaat					
CaS	<i>Cornus alba</i> 'Sibirica'	korallikanukka	300 x 350	150	3
HpM	<i>Hydrangea paniculata</i> 'Mustila'	mustilanhortensia	250 x 250	150	3
SaA	<i>Spiraea alba</i> 'Alikko'	valkopajuangervo	70 x 150	80	3
SpM	<i>Spiraea</i> 'Martti'	kiiningangervo	150 x 150	80	3
SwK	<i>Spiraea x watsoriana</i> 'Kruunu'	kuinkaangervo	100 x 150	80	3
Svu	<i>Syringa vulgaris</i>	pihasyreeni	400 x 250	100 - 150	2
SvA	<i>Syringa vulgaris</i> 'Alba'	pihasyreeni	400 x 250	100 - 150	2

Marjat					
AVi	<i>Aronia 'Viking'</i>	marja-aronia	250 x 250	70 - 100	3
FBo	<i>Fragaria x ananassa</i> 'Bounty'	puutarhamansikka	40	3 kpl/m	12
RcR	<i>Rheum x cultorum</i> 'Redchampagne'	raparperi	80 x 120	70 - 100	3
RnM	<i>Ribes nigrum</i> 'Morti'	mustaherukka	130 x 150	70 - 100	2
RrP	<i>Ribes rubrum</i> 'Punainen hollantilainen'	punaherukka	130	70 - 100	2
RRV	<i>Ribes Rubrum</i> 'Valkoinen suomalainen'	valkoherukka	100	70 - 100	2
RHi	<i>Ribes uva-crispa</i> 'Hinnonmäen keltainen'	karviainen	100	70 - 100	1
RuL	<i>Ribes uva-crispa</i> 'Lepaan punainen'	karviainen	100	70 - 100	2
RIM	<i>Rubus idaeus</i> 'Maurin makea'	vadelma	100	70 - 100	3
VAi	<i>Vaccinium 'Aino'</i>	tarhapensasmustikka	80 x 100	70 - 100	2
VAI	<i>Vaccinium 'Alva'</i>	tarhapensasmustikka	100 x 100	70 - 100	1

Ruusut					
RmT	<i>Rosa majalis</i> 'Tornedal'	tornionlaaksonruusu	150	100	3
RmK	<i>Rosa x malyi</i> 'Kempelen kaunotar'	kempeleen ruusu	150 - 200	130	1
ROn	<i>Rosa</i> 'Onni'	onnenruusu	150 x 200	120	2
RpJ	<i>Rosa pimpinellifolia</i> 'Juhannusmorsian'	morsionruusu	150	100	2
RpP	<i>Rosa pimpinellifolia</i> / <i>spinosissima</i> 'Plena'	juhannusruusu	150	120	1
RPo	<i>Rosa</i> 'Poppius'	suviuusu	120 - 170	100	1
RWD	<i>Rosa</i> 'Williams' Double Yellow'	viljaminkeltaruusu	100 - 120	100	1

YKSIVUOTISET					
CoF	<i>Calendula officinalis</i>	kehäkukka	40 - 50	15 - 25	8
Cbi	<i>Cosmos bipinnatus</i>	punakosmos	80 - 120	30 - 40	5
HaS	<i>Helianthus annuus</i> 'Sunspot'	isoaurinkokukka	200 - 250	30 - 40	5
Ltr	<i>Lavatera trimestris</i>	hamaamalvikki	150 - 200	30 - 40	4

PERENNAT					
Aab	<i>Artemisia abrotanum</i>	aaprottimaruna	50 - 100	30 - 40	5
Ghe	<i>Gleghoma hederacea</i>	maahumala	5 - 10 x 100	40	8
Hfu	<i>Hemerocallis fulva</i>	rusopäivänlilja	40 - 90	30 - 40	6
Hma	<i>Hesperis matronalis</i>	tarhaillakko	40 - 80	30 - 40	4
Lsp	<i>Lamprocapnos spectabilis</i>	särkynyttydän	60 - 90	30 - 40	3
Lan	<i>Lavandula angustifolia</i>	tähkälaventeli	20 - 60	15 - 25	-
Lma	<i>Lilium martagon</i>	varjollija	70 - 150	15 - 25	6
Lch	<i>Lychnis chalcedonica</i>	palavarakkauus	60 - 100	15 - 25	5
Mst	<i>Matteuccia struthioptenis</i>	kotkansiipi	120	35	3
Ove	<i>Omphalodes verna</i>	kevätkaihonkukka	10 - 20	20	24
PIA	<i>Paeonia x festiva</i> 'Alba Plena'	tarhapioni	50 - 100	30 - 40	2
PIR	<i>Paeonia x festiva</i> 'Rosea Plena'	tarhapioni	50 - 100	30 - 40	1
PIE	<i>Paeonia lactiflora</i> 'Edulis Superba'	kiinanpioni	60 - 80	30 - 40	3
PIM	<i>Paeonia lactiflora</i> 'Monsieur Martin Cahuzac'	kiinanpioni	60 - 80	30 - 40	3
PbB	<i>Papaver bracteatum</i> 'Beauty of Livermere'	kaukasianunikko	80 - 100	15 - 25	9
Por	<i>Papaver orientale</i>	idänunikko	40 - 90	15 - 25	8
PpS	<i>Phlox paniculata</i> 'Starfire'	syysleimu	60 - 80	35	3
PpW	<i>Phlox paniculata</i> 'Wilhelm Kesselring'	syysleimu	60 - 80	35	3
RIG	<i>Rudbeckia laciniata</i> 'Goldball'	kultapallo	250	30 - 40	6
SoF	<i>Saponaria officinalis</i>	rohtosuopayrtti	50 - 80	30 - 40	7
SvC	<i>Soldado virgurea</i> 'Compacta'	kultapiisku	50 - 100	35	3
Sas	<i>Symphylum asperum</i>	tarharuunioyrtti	80 - 150	30 - 40	4

SIPULIT					
CvP	<i>Crocus vernus</i> 'Pickwick'	kevätsahrami	10	10	7
CvR	<i>Crocus vernus</i> 'Remembrance'	kevätsahrami	10	10	15
Csp	<i>Crocus speciosus</i>	syysahrami	10	10	11
Mar	<i>Muscari armeniacum</i>	tummahelmillilja	20 - 25	10	8
NpF	<i>Narcissus poeticus</i> 'Actaea'	valkonarsissi	30 - 50	15	10
TDG	<i>Tulipa Darwin - hybrid</i> 'Golden Apeldoorn'	tulppaani	60 - 80	10	13
TDI	<i>Tulipa Darwin - hybrid</i> 'Ivory Floradale'	tulppaani	60 - 80	10	9

SISÄÄNTULON KUKKAISTUTUKSET					
Täytöstutuksina tarpeen mukaan					
Amo	<i>Alchemilla mollis</i>	jättipoimulehti	30 - 40	15 - 25	-
Avu	<i>Aquilegia vulgaris</i>	lehtokielija	30 - 80	15 - 25	-
Cma	<i>Convallaria majalis</i>	kielo	15 - 25	15 - 25	-
Dsp	<i>Delphinium</i> sp.	maatlaisirintäkannus	200 - 250	30 - 40	-
Ige	<i>Iris germanica</i>	saksankurjenmiekkä	40 - 50	15 - 25	-
Isi	<i>Iris sibirica</i>	siperiankurjenmiekkä	40 - 50	15 - 25	-

SIEMENSEOS		SIEMENKAVIEN KOKO/CM	RIITTOISUUS g / m2	MÄÄRÄ / pussi
201-1	Hämynsä vanha puutarha	80 - 150	5 / 5 - 8	21 - 34

R.OSA	KORTTELITILA	TONTTIRnG	VIRANOMAISTEN MERKINTÖJÄ	
RAKENNUSOMIENPIDE			PIIRUSTUSLAJI	JUOKS No
	Pihan kunnostus		Yleissuunnitelma	Liite 1
RAKENNUSKOHTIEN NIMI JA OSOITE			PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ	MITTAKAAVAT
	Huvila Oulun Hietasaarella		Yleissuunnitelma ja mittauspiirustus	1:500
			Poikkileikkauspiirustus	1:100
			Istutussuunnitelma detaljit 1,2,3	1:200
SIUNNITTELLA	OULUN SEUDUN AMMATTIKORKEAKOULU LUONNONVARA-ALAN YKSIKKÖ Kotkantie 1 90250 OULU	SUUNNITTELLA	TYÖ No	PIIR No
	OAMK			LUUNNITUS
	YMP			
SIUNNITTELLA	Maria Hiltunen	PÄIVÄYS	YHT.HENKILÖ	
		3.12.2014		

VIHERTYÖSELOSTUS

Huvila Hietasaarella

Maria Hiltunen
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

Sisällys

1 YLEISTÄ PIHAN RAKENTAMISESTA JA TYÖN SUORITUKSESTA.....	3
2 ALUSTAVAT TYÖT	4
2.1 Luvat	4
2.2 Mittaukset ja merkinnät.....	4
2.3 Siirrettävä ja poistettava kasvillisuus	4
2.4 Säilytettävien kasvillisuusalueiden suojaus	5
2.5 Poistettavat pilaantuneet maat	6
2.6 Kuivatus.....	6
3 PINTARAKENTEET	7
3.1 Sorapäälyste pihatielle.....	7
3.2 Kivituhkapolut.....	8
3.3 Sokkelin reunakiveys.....	8
4 RAKENNETTAVAT ELEMENTIT	9
4.1 Kasvihuone	9
4.2 Kulttuuripihan rakenteet.....	10
5 KASVUALUSTATYÖT	11
5.1 Kasvualustakuopat.....	11
5.2 Katteet ja niiden käyttö	11
6 ISTUTUKSET.....	12
6.1 Puut.....	13
6.2 Pensaat	15
6.3 Perennat.....	15
6.4 Kukkasipulit.....	15
6.5 Kasvimaa	16
KÄSITTEET	18
LÄHTEET	20

1 YLEISTÄ PIHAN RAKENTAMISESTA JA TYÖN SUORITUKSESTA

Piha rakennetaan suunnitelman mukaisesti ja noudatetaan tätä työselostusta. Uusien kasvillisuusalueiden rakentamisessa noudatetaan mittauspiirustusta ja kasvien sijoittelussa käytetään apuna istutussuunnitelmaa. Pihatien rakentamisessa noudatetaan poikkileikkauspiirustusta. Lisäksi apuna käytetään seuraavia julkaisuja; Soini, T. 2009, Viherrakentajan käsikirja ja Alanko ym. 2009, Suomalainen piha ja puutarha, sekä muita tämän liitteen lähdeluettelossa ilmoitettuja julkaisuja.

Pihan rakentaminen alkaa mittauksilla ja maastoon tehtävillä merkinnöillä. Työ sisältää kasvillisuuteen, kasvualustoihin, pintarakenteisiin ja muihin rakenteisiin liittyvän työn. Valaistuksen asennuksen tekee pätevytetty alan ammattilainen.

2 ALUSTAVAT TYÖT

2.1 Luvat

Lupaa ei tarvita kasvihuoneelle ja kattamattomalle, kevyesti aidatulle ja matalalle terassille, jos ne sijoitetaan asemakaavassa merkitylle rakennusalueelle. Luvat tarvitaan kuitenkin pysyviin ja isompiin rakenteisiin, kuten esiintymislavalle ja katsomolle. Luvat rakentamiseen haetaan Oulun Kaupungin lupaviranomaiselta.

2.2 Mittaukset ja merkinnät

Pihaan on merkittävä tarkasti kaikkien alueelle tulevien rakenteiden ja istutusalueiden kohdat ja rajat. Mittauksessa käytetään apuna suunnitelmassa olevia mittoja, ja niitä sovelletaan ongelmatilanteissa toimivammaksi.

2.3 Siirrettävä ja poistettava kasvillisuus

Pihatien varressa olevat huonokuntoiset herukat poistetaan ja hyväkuntoiset siirretään uuteen kasvupaikkaansa hyötypuutarhaan. Pensaat siirretään, kun ne ovat lepotilassa. Pensaat irrotetaan mahdollisimman suuren juuripaakun kanssa. Pensaiden poistosta syntynyt puutarhajäte viedään Oulun kaupungin Ruskon jäteasemalle.

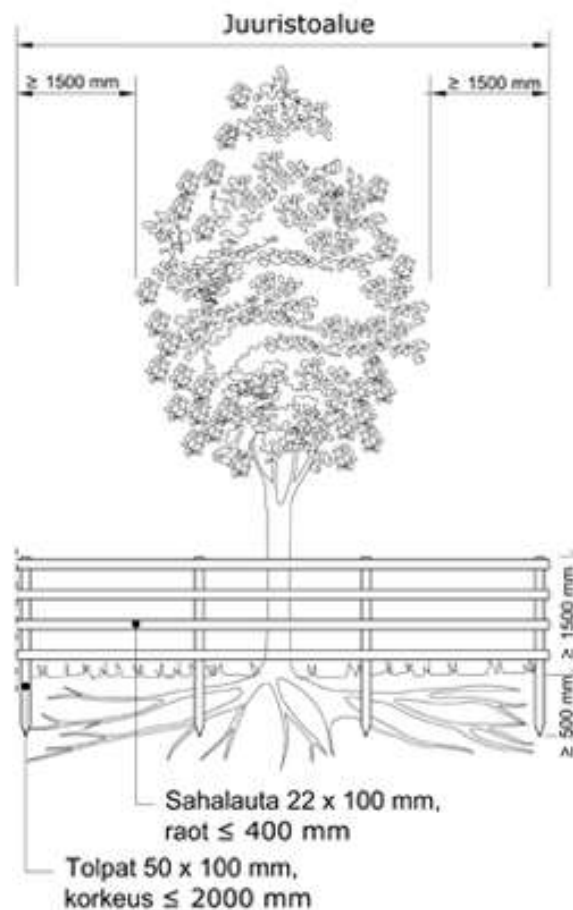
Juuripaakut pidetään ehjinä, siten että niiden ympärille sidotaan tukevat kuitukankaat siksi ajaksi kunnes pensaat on siirretty uuteen istutuskoppaan. Kun pensaat odottavat uudelleen istutusta, huolehditaan että niiden juuripaakut eivät pääse kuivumaan.

Siirron aikana pensaille tehdään alasleikkaukset. Alasleikkaus tehdään niin, että kaikki pensaan versot katkaistaan noin 10 - 30 senttimetrin korkeudelta. Istutuksen jälkeen pensaiden juuristoalue kastellaan huolellisesti.

2.4 Säilytettävien kasvillisuusalueiden suojaus

Piharakennuksen takana sijaitsevat koivut, tonttia kiertävät puut ja yksittäiset sembramännyt asuinrakennuksen molemmin puolin suojataan pihan rakentamisen ajaksi niin, ettei puiden juuristolle ja latvustolle aiheudu haittaa ympärillä tapahtuvan työn vuoksi. Samalla huolehditaan että olemassa oleville, säästettäväksi merkityille pensaille, ei synny vahinkoja työn aikana.

Puut suojataan väliaikaisella aidalla, joka rakennetaan niiden ympärille. Aita rakennetaan niin että se ylettyy 1,5 metriä puiden latvusten ulkopuolelle, eikä rakenne vaurioita puita (Kuvio 1). Puiden juuristoalueilla työskentelyyn ei käytetä isoja työkoneita. Kun ympärillä tapahtunut työ on valmis, suojarakenteet voidaan poistaa.

KUVIO 1. Puun juuristoalueen suojaus (Soini 2009)

2.5 Poistettavat pilaantuneet maat

Ilmakuvaan ja pihasuunnitelmaan merkityltä alueelta otetaan useita tutkimusnäytteitä, jotka analysoidaan ennen rakennustöihin ryhtymistä. Analysoinnin tulosten perusteella ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin. Pilaantuneet maa-ainekset poistetaan ja toimitetaan asianmukaiseen jatkokäsittelyyn Oulun kaupungin Ruskon jäteasemalle.

2.6 Kuivatus

Pihan kuivatus toteutetaan pintakuivatuksena. Maanpintaa muotoillaan niin, että vesi kulkeutuu pois tontin tasaisilta alueilta pihan laidalla oleviin ojiin ja lähistöllä oleviin istutuksiin. Veden ei anneta kulkeutua naapuritontille.

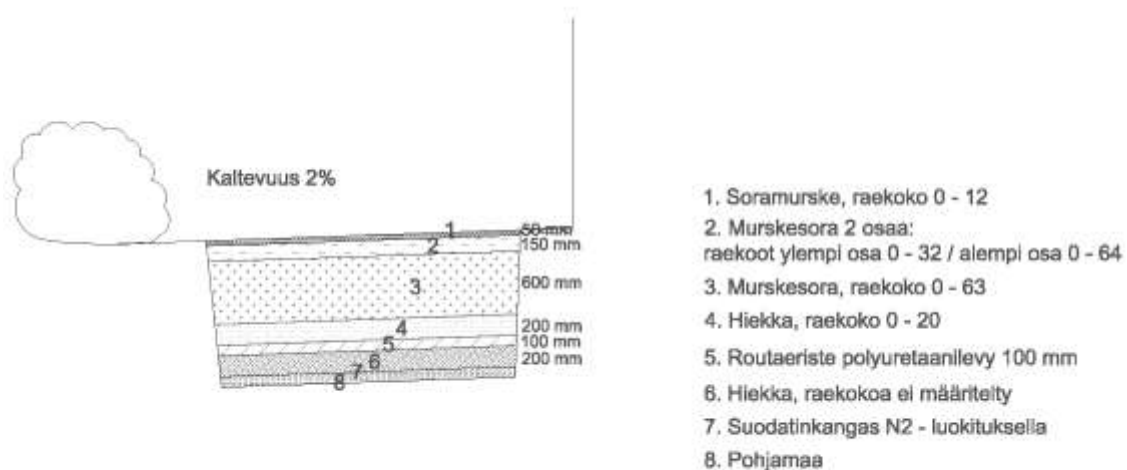
3 PINTARAKENTEET

3.1 Sorapäällyste pihatielle

Huoltoliikenteen ja paikoitellen vilkkaankin autoliikenteen vuoksi, pihatien alle tehdään erilliset päällysrakennekerrokset, jotka erotetaan alueen omasta maa-aineksesta suodatinkankaalla. Päällysrakennekerrosten materiaalit eivät sisällä eloperäistä ainesta. Ennen rakennekerrosten kasaamista, pohjamaa tasataan oikeaan muotoonsa ja kallistus tehdään rakennuksesta pois päin. Kallistuskulma on 2 %, eli 2 cm metrin matkalla. Pohjamaan päälle asennetaan N2 – luokituksen saanut suodatinkangasta ja 100 mm vahvuista polyuretaanilevyä routaeristeeksi. Suodatinkankaan ja routaeristeen jälkeen tehdään suodatinkerros, jakavakerros ja kantava kerros (Kuvio 2).

Tasatun pohjamaan päälle tuodaan suodatinkangas ja 200 mm vahvuinen hiekkakerros. Hiekkakerros tasataan ja sen päälle asennetaan routaeriste. Routaeristeen päälle tehdään 200 mm paksuinen suodatinkerros. Suodatinkerroksen materiaalina käytetään raekooltaan 0-20 hiekkaa. Suodatinkerroksen päälle tehdään jakavakerros, joka on tiivistettynä 400 mm. Jakavakerros muodostaa suodatinkerroksen kanssa tukikerroksen. Jakavakerros tehdään murskesorasta, jonka raekoko on 0 – 63 mm.

Kantava kerros tehdään soramurskeesta kahdessa osassa, niin että kerroksen paksuus on yhteensä 150 mm tiivistettynä. Alempi kerros tehdään soramurskeesta, jonka raekoko on 0 – 64 mm. Ylemmän kerroksen soramurskeen raekoko on 0 – 32. Kantavan kerroksen päälle levitetään 50 – 70 mm paksuinen kerros soramursketta tasaiseksi pinnaksi. Soramurskeen on oltava sekarakeista, raekooltaan esimerkiksi 0 – 12 mm, jotta se levittyy tasaiseksi ja tiiviiksi pinnaksi.

KUVIO 2. Pihatien poikkileikkaus (Maria Hiltunen 2.12.2014)

3.2 Kivituhkapolut

Pohjarakennekerrokset ovat samanlaiset kuin pihateillä (Luku 3.1). Pohjamaan päälle asennetaan N1 - luokituksen saanut suodatinkangasta ja 100 mm vahvuista polyuretaaniroutalevyä routaeristeeksi. Päällystemateriaalina käytetään kivituhkaa jota levitetään 50 – 70 mm paksuinen kerros.

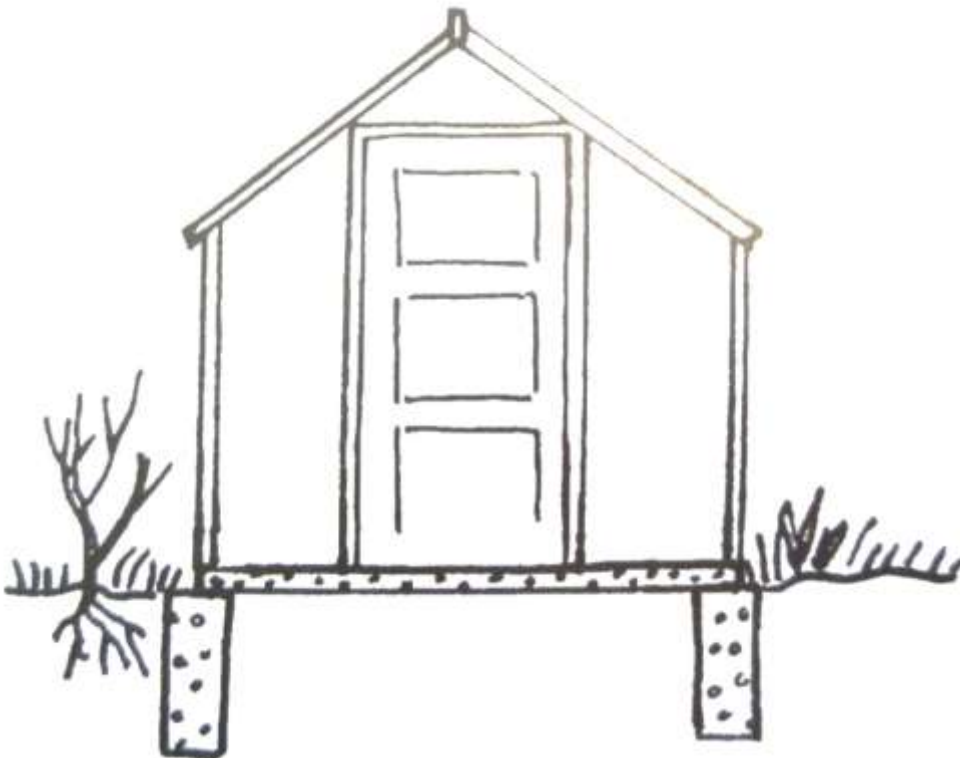
3.3 Sokkelin reunakiveys

Sokkelin reunassa kasvava nurmipinta poistetaan ja tilalle tuodaan 200 mm paksuinen kerros karkeaa soraa. Soran päälle tuodaan asennushiekkaa, johon kenttäkivet asennetaan. Lopuksi kenttäkivien välit saumataan maakostealla betonilla. Vaihtoehtoisesti kivet asennetaan suoraan maakosteaan betoniin. Sokkelin reunakiveystä tehdessä tulee huolehtia myös sokkeliin tehtävistä routasuojauksista.

4 RAKENNETTAVAT ELEMENTIT

4.1 Kasvihuone

Kasvihuoneen rakenteiden tulee olla tukevia ja turvallisia. Perustusten alle tehdään kantavat päällysrakennekerrokset ja routasuojaukset pihatien ja kivituhkapolkujen päällysrakenteita apuna käyttäen (Luvut 3.1 & 3.2). Kasvihuoneen sokkeli tehdään harkkotiileistä tai valetaan betonista (Kuvio 3). Kasvihuoneen materiaalina käytetään painekyllästettyä puuta. Katto tehdään harjakattona, jonka kattoharjan kulma on vähintään 30 astetta. Ilman kostuttamiseen asennetaan sumutinlaitteisto, jonka asentaa pätevyitetty sähköasentaja.

KUVIO 3. Kasvihuoneen perustus (Eräpuu 2009)

4.2 Kulttuuripihan rakenteet

Kulttuuripihalle varataan paikat piharakennukseen kiinnittyvälle terassille, pihan laitaan tulevalle juhlateltalle, esiintymislavalle ja sen yhteyteen tulevalle katokselle ja katsomolle. Paikan päällysteenä käytetään kivituhkaa ja/tai ruohokiviä. Rakenteiden tulee olla tukevia, kantavia ja turvallisia. Materiaalina käytetään painekyllästettyä puuta. Päällysteen alle ja rakenteiden perustusten alle tehdään routasuojaukset. Valaistuksen asentaa pätevoidetty sähköasentaja. Juhlateltta ja katettu esiintymislava voidaan myös tilata tarvittaessa niitä vuokraavilta tahoilta.

5 KASVUALUSTATYÖT

Kohteessa käytettävä kasvualusta ei saa sisältää haitallisia aineita, monivuotisten rikkakasvien juuria, eikä vieraita esineitä. Materiaalin tulee olla tasalaatuista, turvallista ja käyttötarkoitukseensa sopivaa. Kasvualustana hyödynnetään olemassa olevaa maaperää, jonka viljelyominaisuuksia on parannettu kompostoidulla mullalla. Rikkakasvien leviäminen estetään katteilla tai istutusalueelle istutettavilla leviävillä matalilla perennoilla.

5.1 Kasvualustakuopat

Kasvualustan pohja muotoillaan kasvualustakerroksen alapinnan tasoon, ja tehdään tarvittavat kallistukset vedenohjauksia varten. Kasvualustan ja pihatien välinen alue muotoillaan, siten että rakenteille jää riittävä painumisvara.

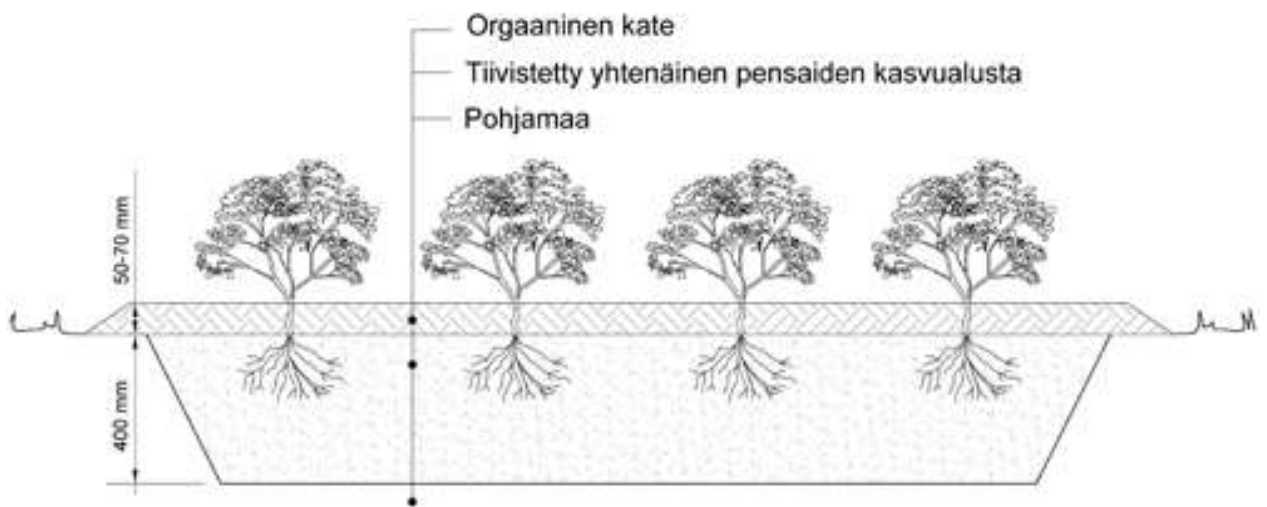
Kasvualustakuopat tehdään riittävän syviksi istutettavalle kasville. Apuna käytetään suositeltuja kasvualustapaksuuksia. Asuinrakennuksen seinän vierustan kasvualustat rajataan luonnonkivillä tai puisilla tukireunoilla. Seinän ja kasvualustan väliin jätetään vähintään puoli metriä tilaa. Asuintalon kulmaan tehtävä kasvualustakuoppa rajataan sokkelin reunakiveykseen.

5.2 Katteet ja niiden käyttö

Katemateriaalin seassa ei saa olla maaperä-aineksia eikä muita sinne kuulumattomia aineksia. Kasvualustan paksuudesta ei vähennetä katekerroksen paksuutta. Kun kasvualustan paksuus pensilla on 400 mm, niin sen lisäksi katekerrosta tulee noin 50 - 70 mm. Puiden ja pensaiden alle levitetään raekooltaan 2 – 250 mm paksuista kuorikatetta. Puun tyvälle kate levitetään 100 mm etäisyydelle puun rungosta.

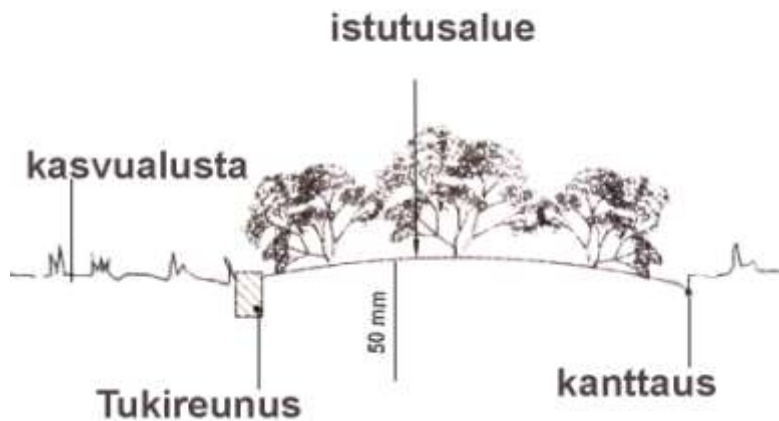
6 ISTUTUKSET

Istutusalueet muotoillaan niin että alueiden keskikohdat on noin 50 mm reunoja korkeammalla. Istutusalueiden pinnalle ei saa jäädä painaumia, jotka saattavat kerätä vettä. Hyötypuutarhan kasvualustoista tehdään yhtenäisiä (Kuvio 4) ja pensaat istutetaan suunnitelman mukaan.

KUVIO 4. Yhtenäinen kasvualusta (Soini 2009)

Kasvualusta rajataan muusta ympäristöstä kanttauksin tai luonnonkivillä, jotka ladotaan tiiviiksi riveiksi. Kanttauksesta tehdään istutusaluetta myötäilevä, tasainen ja selvärajainen (Kuvio 5). Metsän laitaan tulevat istutukset tehdään niin, että ne liittyvät luonnollisesti olemassa olevaan metsänpohjaan. Metsän puolelta istutuksia ei rajata voimakkaasti.

KUVIO 5. Kasvualustan rajausta (Soini 2009)

6.1 Puut

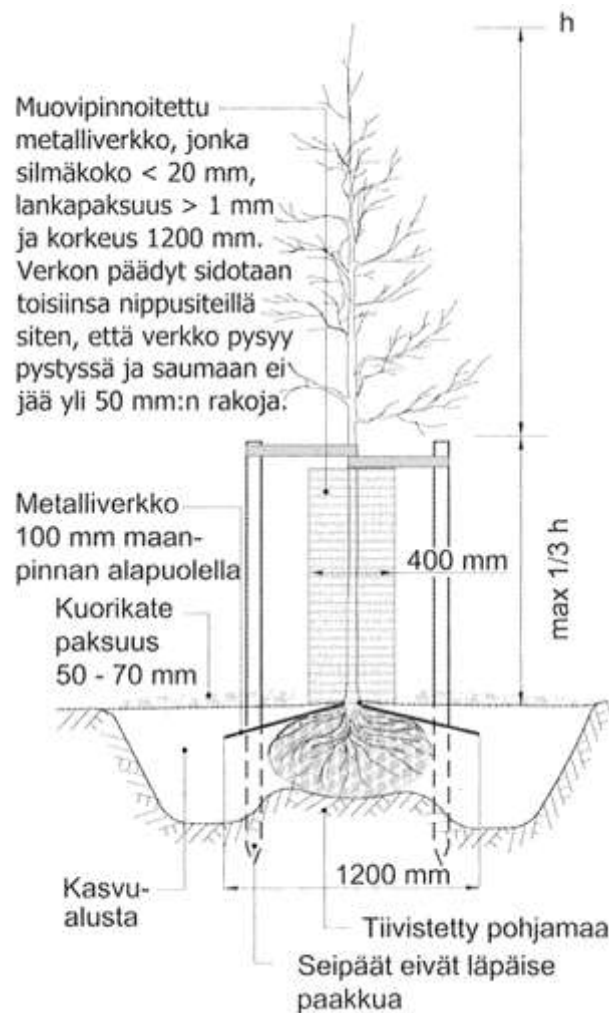
Pienten puiden istutusalueen paksuus on noin 600 mm ja tilavuus noin 1,8m³. Istutettavan puun juuripaikan ympärillä oleva astia tai kangas poistetaan ennen puun istuttamista. Paikan suojana ollut kangas poistetaan kun puu on istutuskuopassa.

Ennen taimen istuttamista, istutuskuoppaan laitetaan noin 10 – 20 litraa vettä, jonka annetaan imeytyä hyvin. Puu istutetaan niin, että sen juureniska jää näkyviin, myös silloin jos kasvualustan päälle levitetään kuorikatetta. Istutuskuoppa täytetään ja kasvualusta tiivistetään hyvin juuriston ympäriltä. Sen jälkeen kasvualusta kastellaan niin hyvin, että koko puun juuristoalue kastuu. Vettä annetaan noin 20 – 40 litraa per neliometri.

Taimet tuetaan yhdellä tai useammalla tukiseipäällä, jotka ovat kyllästämätöntä puuta. Tuet isketään maahan niin, etteivät ne riko puun juuria. Puun ja tukiseipään välille tehdään tukisidonta vain tarkoitukseen soveltuvalla nauhalla, esimerkiksi tervanauhalla, ja niin ettei se vahingoita puun runkoa. Tukisidonta tehdään tarpeeksi paksulla nauhalla, samalta korkeudelta kummaltakin puolelta ja niin, että puulla on mahdollisuus kasvaa ilman että sen runko kuristuu nauhan vuoksi (Kuvio 6).

Alle 2,5 m:n korkuiset puiden taimet tuetaan yhdellä tai kahdella tukiseipäällä ja korkeammat puut tuetaan vähintään kahdella seipäällä. Tuenta poistetaan vasta, kun puu on juurtunut kasvupaikalleen, noin 2-3 vuoden kuluttua.

Istutuksen jälkeen puille tehdään istutusleikkaus. Koristepuiden istutusleikkauksessa leikataan vain kuivat ja vioittuneet oksat pois, sekä kilpailevaa latvaa typistetään. Hedelmäpuiden istutusleikkauksessa latvaversosta katkaistaan noin 1/3 osa, ja kilpaileva latva poistetaan. Sivuersoiksi jätetään 3 – 4 vahvinta. Sivuersot lyhennetään puoleen mittaan entisestä pituudestaan. Loput versot poistetaan.

KUVIO 6. Puun tuenta ja suojaus (Soini 2009)

Hedelmäpuiden kuori suojataan jäniksiltä ja myyriltä suojaverkolla. Verkon tulee olla muovitettua metalliverkkoa ja sen reikien koon täytyy olla alle 2 cm. Lisäksi verkon tulee olla 120 cm korkea, etteivät jänikset ylety sen yli talven aikana. Verkko kierretään puun ympärille ja painetaan maahan. Sen jälkeen verkon päädyt sidotaan tukevasti toisiinsa kiinni (Kuvio 6).

6.2 Pensaat

Pensaiden vähimmäiskasvualustapaksuus on 400 mm ja kasvualustatilavuus on noin 0,3 m³. Pensaat istutetaan samaan syvyyteen kuin ne ovat taimistollakin olleet. Istuttamisen jälkeen taimien kasvualusta kastellaan hyvin.

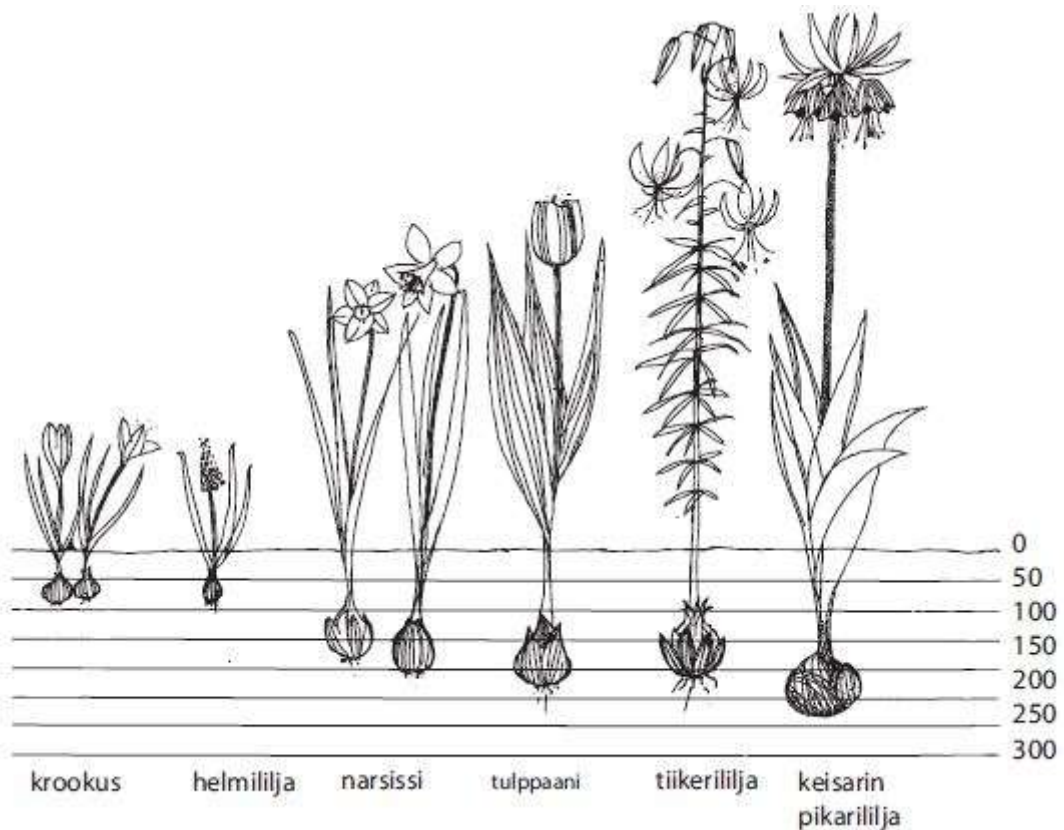
Keväällä istutetut pensaantaimet leikataan istutusvaiheessa ja syksyllä istutetut taimet leikataan seuraavan vuoden keväällä. Leikkaus tapahtuu niin, että taimi katkaistaan 10 – 15 cm:n korkeudelta taimen tyvestä laskien. Haaroittuneen taimen kohdalla, leikkaus tehdään 10 cm haaroittumiskohdan yläpuolelta. Istutusleikkauksen yhteydessä kuivat ja vioittuneet oksat poistetaan.

6.3 Perennat

Perennataimien tulee olla hyväkuntoisia ja kotimaisia astiataimia. Istutuksessa noudatetaan suunnitelmassa esitettyjä istutusvälejä. Istutettaessa taimesta poistetaan vioittuneet juuret ja versot. Taimet istutetaan samaan syvyyteen kuin ne ovat taimistolla olleet. Perennojen istutussyvyys vaihtelee perennan koon mukaan. Pienet perennat istutetaan 200 mm syvyyteen, keskisuuret 400 mm syvyyteen ja isot 600 mm syvyyteen. Istutuksen jälkeen taimien juuret kastellaan hyvin.

6.4 Kukkasipulit

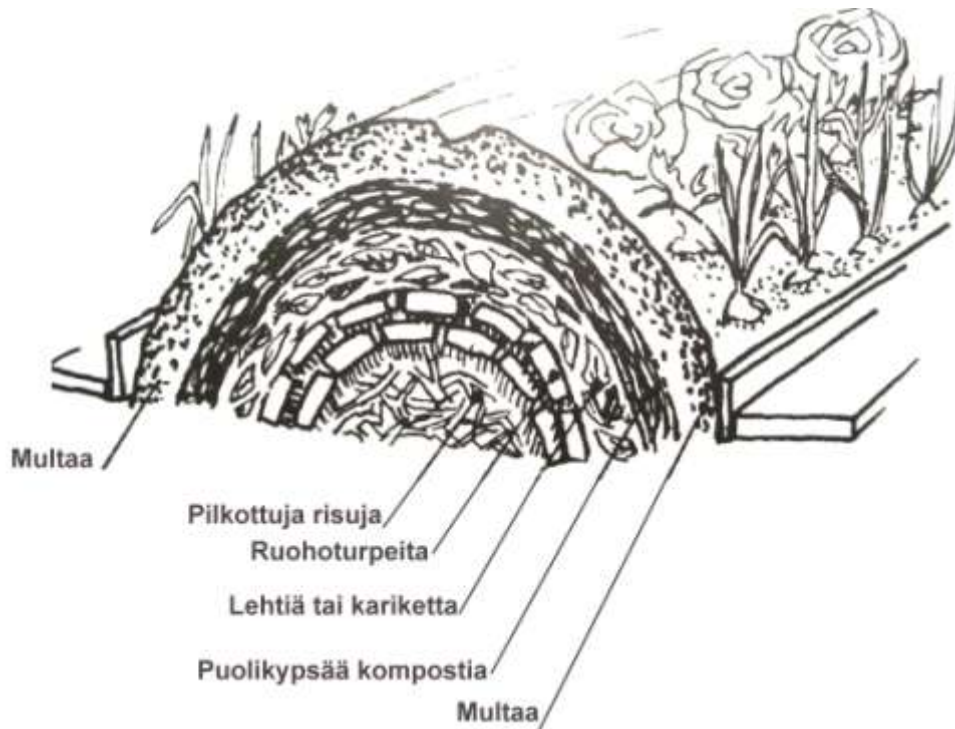
Kukkasipulien istutussyvyys on 100 – 400 mm kukkasipulin koosta riippuen. Kevätsahramit ja helmililjat istutetaan 100 mm:n syvyyteen. Narsissit ja tulppaanit istutetaan 150 – 250 mm:n syvyyteen (Kuvio 7). Kukkasipulit istutetaan lajin istutusohjeen mukaan.

KUVIO 7. Kukkasipuleiden istutussyvyudet (Rakennustieto Oy 2010)

6.5 Kasvimaa

Kasvimaan rakentaminen toteutetaan istutuspiirustuksessa esitetyn idean pohjalta. Kasvimaan käytävät tehdään pihaketo-pintaiseksi. Kasvimaa toteutetaan noin 60 cm:n korkuisilla kohopenkeillä (Kuvio 8). Kohopenkit rajataan pihakedon pinnasta kanttauksin tai isoilla 200 – 400 mm kokoisilla luonnonkivillä, jotka ladotaan tiiviiksi riveiksi. Yrttimaa kootaan hiekkaisesta multamaasta. Kasvimaan perennaistutukset tehdään luvun 6.3. mukaisesti. (Luku 6.3. Perennat). Kasvimaan kasvualustojen katemateriaalina käytetään tarpeesta riippuen kuorikatetta, olkea tai lehti- ja ruohosilppua.

KUVIO 8. Kohopenkin rakenne (Eräpuu 2009)

Kasvihuoneen ulkopuolelle seinän viereen tulevat mansikkapenkit istutetaan omaan istutusaltaansa. Istutusallas tehdään käsittelemättömästä puusta, jonka lahoaminen estetään kasvualustan ja puun väliin asennettavalla patolevyllä tai muulla muovirakenteella. Mansikantaimet istutetaan niin, että niiden kasvupiste jää juuri ja juuri maan pinnan yläpuolelle. Mansikkapenkkien katemateriaalina käytetään mansikkakangasta. Mansikkakangas asetetaan istutusaltaaseen ennen taimien istutusta. Taimet istutetaan kankaaseen tehtyihin reikiin. Kasvihuoneen sisälle tulevat istutukset istutetaan omiin riittävän tilaviin istutuslaatikoihinsa.

KÄSITTEET

Alasleikkaus

Alasleikkauksella nuorennetaan pensasta. Alasleikkaus tarkoittaa sitä, että jokainen pensaan verso katkaistaan 10 - 30 cm korkuiseksi riippuen siitä kuinka iso pensas on kyseessä. Alasleikkaus on raju nuorennustapa, eikä sitä suositella joka vuosi tehtäväksi.

Istutusalue

Kasvialustan ylin maakerros, johon taimet istutetaan. Istutusalue sisältää ravinnepitoista maata, johon taimella on hyvät mahdollisuudet juurtua. Liittyy kategoriaan kasvialusta (Ks. Kohta Kasvialusta.).

Kanttaaminen

Kanttaaminen on tapa, jolla istutusalue erotellaan muusta ympärillä olevasta kasvialustasta, esim. nurmikosta, kanttaamalla. Nurmikon ja istutusalueen väliin tehdään tällöin pieni oja. Kanttaus onnistuu parhaiten suorateräisellä kanttauslapiolla.

Kasvialusta

Kasvillisuusalueen maakerrokset, joihin kasvin juuret kiinnittyvät ja josta ne ottavat tarvitsemansa ravinteet ja veden. Kasvialustaan kuuluvat kylvö- tai istutusalue ja perusmaa.

Perenna

Monivuotinen ruohovartinen kasvi, joka talvehtii sen juurakolla tai sipulilla, ja jonka maanpäälliset osat yleensä kuolevat talveksi. Perennat ovat jalostettuja koristekasveja. Perennoiksi kutsutaan myös luonnonkasveja tai varpuja, joita käytetään perennojen tapaan. Perennoihin kuuluvat myös hyvin vähän jalostetut tai jalostamattomat maatiaislajikkeet.

Perusmaa

Kylvö- ja istutuskerroksen alla oleva alin maakerros, joka on osa kasvialustaa (Ks. Kohta Kasvialusta.).

Suodatinkangas

Kangas- tai huopamainen tuote, joka toimii erilaisten maa- ja kiviainesten välisenä erottajana ja suodattimena. Suodatinkangasta käytetään esimerkiksi maanpäällisten kantavien kerrosten,

esimerkiksi Soratien, alusrakennekerroksissa. Suodatinkangasta ei pidä sekoittaa kangasmateriaaliin, joka käytetään istutusalueiden katemateriaalin alla. Tähän tarkoitukseen on käytettävissä oma katekankaansa.

LÄHTEET

Alanko, P., Koivunen, T., Regårdh, E. & Saario, M. 2009. Suomalainen piha ja puutarha. Gummerus Kustannus Oy. Slovenia.

Oulun Kaupunki. 2004. Lupakäytännöistä Oulun kaupungin alueella. Hakupäivä 21.4.2014, <http://www.ouka.fi/oulu/rakennusvalvonta/milloin-tarvitaan-lupa>

Soini, T. 2009. Viherrakentajan käsikirja. Viherympäristöliitto ry. Esa Print Oy. Tampere.

Tajakka, H. 2011. Viherrakentamisen yleinen työselostus, VRT'11. Viherympäristöliitto ry. Tammerprint Oy. Tampere.

Räty, E. 2009. Viheralueiden puut ja pensaat. Taimistoviljelijät ry. Artprint Oy. Helsinki.

Viher- ja ympäristörakentajat ry. 2014. Pensaiden ja puiden leikkaus. Hakupäivä 28.11.2014, <http://www.puutarhaunelma.fi/pihan-hoito/kasvialueet>

Kuvioluettelo

KUVIOT 3., 8. Eräpuu, T. 2009. Suomalainen piha ja puutarha, Hakupäivä 29.5.2013.

KUVIOT 1., 4., 5. – 6. Soini, T. 2009. Viherrakentajan käsikirja, Hakupäivä 29.5.2013.

KUVIO 7. Rakennustieto Oy. Ohjekortti KH 85–00448/ RT 89–11001. 2010, Hakupäivä 14.11.2014.

KUVIO 2. Maria Hiltunen 2.12.2014.

RAKENTAMISJÄRJESTYSSUUNNITELMA

Tässä dokumentissa on esitetty esimerkki pihan rakentamisjärjestykseksi. (Kuvio 1.) Töiden priorisointi on tehty kulttuuritoiminta huomioiden. Työt on jaettu kolmeen vaiheeseen, joilla tarkoitetaan kolmea kesää.

1. vaihe

Ensimmäisenä kesänä rakennetaan pihan etupiha taidegalleriatoimintaa varten. Pihatie kunnostetaan ja merkityt pensaat poistetaan tai siirretään uuteen kasvupaikkaansa. Etupihan sisääntulotien varressa olevat kukkaistutukset siistitään ja tarvittaessa tehdään täyttöistutuksia. Näiden lisäksi olemassa olevat pensaat nuorennetaan leikkauksin ja kasvualustat siistitään rikkakasveista. Talon eteen portaikon vasemmalle puolelle istutetaan ruusua, liljaa ja pionia. Syksyllä mukaan istutetaan seuraavan kevään kukkasipulit.

2. vaihe

Toisena kesänä rakennetaan taidegallerian yhteyteen kulttuuripiha, joka mahdollistaa monipuolisten tapahtumien järjestämisen.

3. vaihe

Kolmannen vaiheen kasvualustatyöt tehdään heti keväällä kun maa on sulanut. Hyötypihan istutuksia varten saastunut pohjamaa vaihdetaan uuteen kasvualustaan. Kasvit istutetaan puhtaaseen kasvualustaan joko aikaisin keväällä tai loppu kesästä. Olemassa olevaa kumpuilevaa peltomaata tasataan ja köyhdytetään niin että se muuttuu vähitellen kedoksi ja niityksi.

KUVIO 1. Rakentamisjärjestys (Maria Hiltunen 5.11.2014)